

กฎทันตสูตรกับการจัดการ
เศรษฐศาสตร์มหภาค

**Kūṭadantasutta and Management
in Macroeconomics**

ศันสนีย์ ชุมพลบัญชา

กฎทันตสูตรกับการจัดการ เศรษฐศาสตร์มหภาค

ตันสนีย์ ชุมพลบุญชร

บทคัดย่อ

ในอดีตรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ บริหารจัดการประเทศโดยมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจเชิงปริมาณ ในขณะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ น้อย เมื่อเศรษฐกิจเติบโตแต่ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่ จึงหันมาปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการแนวใหม่โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมนุษยควบคู่กัน สอดคล้องกับแนวทางการจัดการในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ของพระเจ้ามหาวิชิตราชดังปรากฏในกฎทันตสูตรที่แสดงถึงการดำเนินนโยบายการคลังตามหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเกิดการพัฒนามนุษย์ทั้งพฤติกรรมและจิตใจ เพราะมนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจอย่างเป็นองค์รวมแล้ว ย่อมเป็นพลังสำคัญอันยิ่งใหญ่ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและประเทศชาติได้ การนำแนวทางที่ได้ศึกษาจากพระสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ย่อมเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ทุกประเทศต่างมุ่งดำเนินการในปัจจุบัน เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

คำสำคัญ: กฎทันตสูตร, การจัดการเศรษฐศาสตร์มหภาค

Kūṭadantasutta and Management in Macroeconomics

Sunsanee CHUMPONBUNCHORN

Abstract

In the past, governments managed their countries by focusing on quantitative development while deemphasizing other developments. This resulted in economy growth, however social and environmental problems prevailed. Then, they changed their management into a new way which develops economy, society, environment and human beings concurrently in conformity with these managements of the great King *Vijitarāja* in *Kūṭadantasutta*. This story indicates a fiscal policy conduct in macroeconomics for developing in economy, society and environment together with human's behavior and mind as developed human beings are the core of country's development. Once individuals' minds and bodies are refined, they will become great assets in improving the well-being of the country. Application *Kūṭadantasutta*'s conducts into individual's life will be a selective way to develop and bring the country to attain to sustainable development which every countries practice in the present for human well-being.

Keywords: *Kūṭadantasutta*, Management in macroeconomics

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจ เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่งผลต่อสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ กล่าวคือ หากระบบเศรษฐกิจในสังคมเป็นไปด้วยดี ประชาชนมีรายได้เลี้ยงชีพ อยู่ดีกินดี มีงานทำ ผลที่ได้จากเศรษฐกิจจะช่วยพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตให้เจริญขึ้น ดังเช่นเรื่องราวของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการโปรดคนเลี้ยงโค ณ เมืองอาฬวี ภายหลังจากที่คนเลี้ยงโคได้รับประทานอาหารเพื่อบรรเทาความหิวแล้วพึงธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้บรรลุโสดาปัตติผลในที่สุด¹ ซึ่งการที่พระองค์ทรงให้คนเลี้ยงโคอิ่มก่อนแล้วค่อยพึงธรรมจึงทำให้บรรลุโสดาปัตติผลได้ เพราะหากเขายังหิวอยู่ อาจเป็นเหตุให้ไม่มีสมาธิเพียงพอที่จะรับฟังธรรม การแสดงธรรมจะไม่เกิดประโยชน์แก่เขาเลย จากเรื่องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินดีอยู่ดี (เศรษฐกิจดี) ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจ ตลอดจนนำพาชีวิตไปสู่เป้าหมายอันดีงามได้

ในทางกลับกัน ปัญหาที่เกิดจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บุคคลไม่มีรายได้มาเลี้ยงชีพ อาจเป็นเหตุให้ก่อปัญหาสังคมและอาชญากรรมต่าง ๆ ตามมาได้ ดังเรื่องราวในจักกวัตติสูตร² ที่แสดงให้เห็นว่าความขัดสนในทรัพย์เป็นเหตุก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การลักขโมย การพูดเท็จ การเบียดเบียนทำร้ายกัน เป็นต้น และทำให้เกิดการละเมิดศีลธรรม

1 ชุ.ธ.อ. 1/373 – 376 (แปล.มมร)

2 ดุรายละเอียดยใน ที.ปา. 11/80-110/59-82 (แปล.มจร)

อันเป็นเหตุให้สังคมเดือดร้อนและบ้านทอนคุณภาพชีวิตลง สอดคล้องกับ มาร์ก ทเวน (Mark Twain)³ ที่กล่าวว่า การขาดเงินเป็นรากฐานของความชั่วร้ายทั้งหมด⁴ ดังนั้นเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อบุคคลและสังคม

รัฐบาลมีหน้าที่บริหารจัดการให้ประเทศเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจนับเป็นเรื่องสำคัญต่อความอยู่ดีกินดีมีสุขของประชาชน การบริหารจัดการเศรษฐกิจจะระดับประเทศเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคซึ่งเป็นแขนงหนึ่งในวิชาเศรษฐศาสตร์ การดำเนินนโยบายตามหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคจึงมีเป้าหมายให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ เกิดการจ้างงานเต็มที่ มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข

แต่ในอดีตที่ผ่านมา แต่ละประเทศมุ่งพัฒนาประเทศของตนเองโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่เน้นการวัดปริมาณหรือวัตถุเป็นหลัก จนละเลยมิติด้านอื่น ๆ เช่น สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น และที่สำคัญได้ละเลยการพัฒนาด้านจิตใจ ดังเช่นในประเทศไทย การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-7 ได้เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้ว่าจะทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของไทย เช่น ค่านิยมแบบ

3 มาร์ก ทเวน (Mark Twain) เป็นนามปากกาของ แซมมวล แลงฮอร์น คลี-เมนซ์ (Samuel Langhorne Clemens พ.ศ. 2378-2453) นักเขียนชื่อดังชาวอเมริกัน

4 Brainy Quote. 2016. Accessed October 14, <http://www.brainy-quote.com/quotes/quotes/m/marktwain397078.html>.

วัตถุนิยม ความสัมพันธ์ในสังคมแบบต่างคนต่างอยู่ ความสัมพันธ์กันด้วยผลประโยชน์แทนที่ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น ดังนั้นตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพของคนเพราะคนคือศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการบริหารประเทศในปัจจุบันต่างให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อให้ระบบการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสมดุลในทุกมิติ ดังเช่นแนวคิดการพัฒนายั่งยืนที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและถือเป็นหลักปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งเกิดการพัฒนาศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน รวมทั้งต้องไม่ละเลยที่จะพัฒนามนุษย์อันเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

สำหรับเรื่องนี้ในประเทศไทย แม้ว่าปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในหลายมิติควบคู่กันทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม⁵ แต่ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาจิตใจอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งแผนพัฒนาฯ ทั้ง 11 ฉบับที่ผ่านมายังคงมุ่งเน้นในส่วนของการพัฒนาศรษฐกิจเป็นหลัก⁶ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่

5 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน, <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>.

ยังยืนยันที่บูรณาการเข้ากับหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยนายกรัฐมนตรีมีนโยบายว่า พระพุทธศาสนามีหลักกรรมคำสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และได้มอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำเอกสารแนวคิดพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นรูปเล่ม โดยมีมหาเถรสมาคมทำหน้าที่รวบรวมเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนเพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรีต่อไป⁷ เนื่องจาก ฎฎทนต์สูตร⁸ เป็นพระสูตรที่ปรากฏถึงหลักเศรษฐศาสตร์มหากคอย่างเด่นชัด โดยเป็นเรื่องพระชาติในอดีตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงเกิดเป็นพราหมณ์บุโรหิตที่ได้แนะนำวิธีการทำบุญสามหายัญแก่พระเจ้ามหาราชิตราษผู้ต้องการบุญสามหายัญเพื่อผลอันไพบุลย์ของพระองค์เอง ซึ่งวิธีที่ใช้ในฎฎทนต์สูตรนั้นได้นำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยเริ่มจากพื้นฐานคือการพัฒนาเศรษฐกิจ เมื่อเศรษฐกิจพื้นตัวดีแล้วจึงได้พัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไปไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันได้เกิดการพัฒนามนุษย์ทั้งพฤติกรรมและจิตใจควบคู่กันไป

6 แสงเทียน อยู่เถา. 2558. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจแห่งชาติในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน, http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=138776.

7 เดลินิวส์ออนไลน์. 2558. มส.ตั้งทีมหนุน“บิกตู”ใช้หลักพุทธพัฒนาชาติ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม, <http://www.dailynews.co.th/education/353843>.

8 ที.สี. 9/323-358/125-150 (แปล.มจร)

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเห็นว่าหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคและแนวคิดอื่นที่เกี่ยวข้องได้ปรากฏอยู่ในเรื่องราวของกฏทันทสุตตร จึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจและประเทศต่อไป

2. แนวคิดเศรษฐศาสตร์มหภาค

เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อผลิตสินค้าและบริการไปบำบัดความต้องการของมนุษย์ที่ไม่จำกัด ภายใต้วิธีการที่ประหยัดที่สุดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 แขนงใหญ่ ได้แก่

(1) เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) เป็นการศึกษาลักษณะและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจย่อยหนึ่ง ๆ เช่น หน่วยธุรกิจ ผู้ผลิต ผู้บริโภค เป็นต้น รวมไปถึงการกำหนดราคาของสินค้าและปัจจัยการผลิต

(2) เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) เป็นการศึกษาลักษณะและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวมทั้งระบบ ระบบเศรษฐกิจทั้งประเทศหรือทั้งโลก ตัวอย่าง เช่น การศึกษาเรื่องรายได้ประชาชาติ การจ้างงาน การลงทุน การคลัง การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

โดยที่เศรษฐศาสตร์ทั้งสองแขนงต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีผลกระทบต่อกัน อย่างไรก็ตามในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะเศรษฐศาสตร์มหภาค เนื่องจากบทความนี้เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจเชิงภาพรวมทั้งระบบ

2.1 เป้าหมายของการจัดการเศรษฐศาสตร์มหภาค

หน้าที่หนึ่งของรัฐบาลคือการบริหารจัดการเศรษฐกิจให้เป็นไปตาม

เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อให้ประชาชนมีความ เป็นอยู่ที่ดี มีรายได้ มีงานทำ สามารถเลี้ยงตนให้อยู่ดีมีสุขและมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี เป้าหมายของการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์ มหภาคที่สำคัญ⁹ ได้แก่

(1) การจ้างงานเต็มที่ (Full Employment)

แนวคิด การจ้างงานเต็มที่ คือ การที่แรงงานที่อยู่ในวัยทำงานได้มี งานทำอย่างทั่วถึง ทำให้มีรายได้และสามารถเลี้ยงชีพได้ นำไปสู่การเพิ่ม ผลผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป การจ้างงานเต็มที่จึงเป็น เป้าหมายหนึ่งของเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค เพราะเป็นการใช้ประโยชน์จาก แรงงานได้อย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ โดยที่การจ้างงานเต็มที่ (Full Employment) คือ ภาวะที่มีระดับการว่างงาน เมื่อบุคคลทุกคนที่มี ความสามารถและมีความเต็มใจที่จะหางานทำนั้น มีงานทำทั้งหมด หรือ มีการว่างงานชั่วคราวอยู่น้อยที่สุด ดังนั้น การว่างงาน จึงหมายถึง ภาวะ ที่บุคคลซึ่งมีความสามารถในการทำงานประสงค์จะทำงาน โดยออก หางานทำแต่ไม่มีงานจะให้ทำ อาจว่างงานเพราะเป็นช่วงเวลานอก ฤดูกาลเพาะปลูก หรืออยู่ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย เป็นต้น

ผลต่อเศรษฐกิจและสังคม เมื่อเกิดการว่างงานขึ้น ย่อมส่งผลต่อ เศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ¹⁰ ได้แก่ (1) ไม่ได้ใช้ศักยภาพหรือความ รู้ความสามารถของแรงงานได้อย่างเต็มที่ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการ พัฒนาประเทศชาติ (2) รายได้ของคนส่วนใหญ่ลดลง ทำให้การบริโภค ลดลง ส่งผลให้การผลิตและการจ้างงานลดลงตามไปด้วย เมื่อเกิดผลเป็น

9 ธมกร ธาราศรีสุทธิ และคณะ (2550: 5)

10 รัตนา สายคณิต ชลลดา จามรกุล และศรีวงศ์ สุมิตร (2544: 246-247)

วงจรเช่นนี้ การว่างงานก็จะรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ (3) ช่องว่างระหว่างรายได้และความไม่เท่าเทียมกันในสังคมยิ่งกว้างขึ้น เพราะผู้ที่ว่างงานจะขาดรายได้และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้ (4) รัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรได้น้อยลงเพราะรายได้โดยรวมลดลง ในขณะเดียวกันรัฐบาลต้องใช้จ่ายมากขึ้นเพื่อกระตุ้นการลงทุน การสร้างงาน และจ่ายเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือคนว่างงาน เกิดเป็นงบประมาณขาดดุลที่จะมีผลต่องบประมาณของรัฐในปีต่อไป (5) เกิดปัญหาสังคมและการเมือง เช่น ปัญหาอาชญากรรม โจรกรรม การแสวงหารายได้ในทางที่ผิด การรวมตัวกันประท้วง เป็นต้น ซึ่งรัฐต้องใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้นในการบำบัดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว

วิธีการจัดการ ปัญหาการว่างงานสามารถบรรเทาได้โดยรัฐบาลเพิ่มการลงทุนและกระตุ้นการบริโภคเพื่อเพิ่มการผลิตและจ้างงานภายในประเทศ หรือการจ่ายเงินสงเคราะห์แก่ผู้ว่างงานเพื่อช่วยเหลือเยียวยาในระยะสั้น เป็นต้น

(2) การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม (Equitable Distribution Income)

แนวคิด การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม คือ การที่ประชาชนทั้งประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้ที่มีรายได้มากกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยต้องไม่แตกต่างกันมาก ตลอดจนสินค้าและบริการต้องมีการกระจายไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อไม่ให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้นและการเอาเปรียบกัน รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนมีความพอใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลต่อเศรษฐกิจและสังคม การใช้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเพื่อชี้วัด

ความอยู่ดีกินดีของประชาชนเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและทั่วถึงด้วย ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในแต่ละบุคคลนั้นเกิดจากความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อาทิ อาชีพ ความรู้ความสามารถ อายุ สุขภาพ โอกาสการเข้าประกอบอาชีพ ตามที่ต้องการ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการมีรายได้ที่แตกต่างกันไปด้วย ยิ่งประชาชนขาดโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยเหล่านี้มากก็จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น แม้ว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้จะมีข้อดีในแง่ของการส่งเสริมและจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น แต่ข้อเสียคือเกิดความไม่เป็นธรรมทางสังคม โดยเฉพาะสังคมที่มีลักษณะแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา จะทำให้กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยยิ่งขาดโอกาสในการทำงานเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองให้ดีขึ้นได้ อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองตามมา หากกลุ่มที่มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นฝ่ายเสียเปรียบในสังคม ถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ อาจจะทำให้อึดอัดกันเพื่อล้มล้างการปกครองประเทศเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น

วิธีการจัดการ รัฐบาลมีวิธีการจัดการความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หลายวิธี เช่น การเก็บภาษีอากรในอัตราต่าง ๆ กันตามรายได้ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะภาษีในอัตราก้าวหน้า ซึ่งผู้ที่มีรายได้ยิ่งสูงจะถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อนำรายได้ภาษีที่เก็บได้ไปใช้จ่ายในสวัสดิการ เงินช่วยเหลือ และสิ่งของต่าง ๆ แก่ผู้มีรายได้น้อย การควบคุมกลไกราคาสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิตอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง เป็นต้น

(3) การเติบโตและพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Growth and Development)

แนวคิด การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายที่ทุกประเทศกำหนดไว้โดยวัดจากรายได้ประชาชาติ ซึ่งนับเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญที่สุดในการวิเคราะห์เศรษฐกิจศาสตร์มหภาคเพราะสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการวัดการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดของระบบเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ ได้มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ¹¹ และเป็นตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายของประเทศ

รายได้ประชาชาติมีความหมายทั่วไปที่กล่าวถึงมูลค่าหรือผลรวมของรายได้ประเภทต่าง ๆ ที่บุคคลในระบบเศรษฐกิจได้รับเนื่องจากการมีส่วนร่วมในการผลิตในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง รายได้ประชาชาติจึงเป็นรายได้ที่เกิดจากการผลิตสินค้าและบริการในรอบระยะเวลานั้น (โดยทั่วไปคือระยะเวลา 1 ปี) แบ่งการคำนวณรายได้ประชาชาติออกได้เป็น 3 วิธีตามด้านต่าง ๆ¹² ได้แก่ ด้านผลิตผลขั้นสุดท้าย (Product Approach) ด้านรายได้ (Income Approach) และ ด้านรายจ่าย (Expenditure Approach) แม้ว่าวิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติมี 3 วิธี แต่ในการศึกษาคั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะวิธีด้านรายจ่าย เนื่องจากเป็นการคำนวณที่แยกออกเป็นส่วนประกอบรายจ่ายต่าง ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์ในเรื่องราวของ กฎทันตสูตรซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อ ๆ ไป

ส่วนประกอบรายได้ประชาชาติ รายได้ประชาชาติด้านรายจ่ายเป็นการคำนวณจากผลรวมรายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการโดยภาครัฐและเอกชนที่เกิดขึ้นในประเทศในรอบระยะเวลานึ่ง ซึ่งการคำนวณ

11 สุริยะ เจียมประชานรากร (2554: 136)

12 ดูรายละเอียดใน สุริยะ เจียมประชานรากร (2554: 141-147)

วิธีนี้จะทำให้ทราบลักษณะการใช้จ่ายในประเทศว่าเป็นอย่างไร ควรมุ่งกระตุ้นหรือชะลอการใช้จ่ายในส่วนใดบ้าง รายได้ประชาชาติวิธีนี้ประกอบด้วยรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ดังนี้

$$Y = C + I + G + (X-M)$$

จากสมการข้างต้น อธิบายได้ว่า รายได้ประชาชาติ (Y) มีค่าเท่ากับผลรวมรายจ่ายของส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ รายจ่ายในการบริโภคของภาคเอกชน (C) รายจ่ายในการลงทุนของภาคเอกชน (I) รายจ่ายของภาครัฐบาล (G) และรายได้สุทธิจากการส่งออก (X-M) โดยที่

- รายจ่ายในการบริโภคของภาคเอกชน (Consumption Expenditure : C) คือ ผลรวมของรายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการเพื่อการบริโภคของบุคคลธรรมดา ครุฑเรือน และสถาบันที่ตั้งขึ้นโดยไม่หวังกำไร ได้แก่ รายจ่ายเพื่อสินค้าประเภทไม่คงทน (Nondurable goods) เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ยารักษาโรค เป็นต้น และสินค้าประเภทคงทน (Durable goods) เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์ เป็นต้น รวมทั้งบริการต่าง ๆ เช่น โรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น โดยมีเป้าหมายของการบริโภค คือ อรรถประโยชน์ (Utility) หรือ ความพอใจสูงสุดที่ได้รับจากการบริโภค ส่วนปัจจัยกำหนดการบริโภค¹³ ที่สำคัญ ได้แก่ รายได้ที่ใช้จ่ายได้ (Disposable Income) กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีรายได้ที่ใช้จ่ายได้เพิ่มขึ้น ทำให้

13 นอกจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้ ยังมีปัจจัยกำหนดการบริโภคอื่น ๆ อีก เช่น อัตราภาษี อัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ สินทรัพย์ของผู้บริโภค การคาดคะเนของผู้บริโภคในอนาคต หนี้สินที่มีอยู่ ค่านิยมในการบริโภคของสังคม เป็นต้น

รายจ่ายในการบริโภค (C) เพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนมีความสามารถในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน หากประชาชนมีรายได้ที่ใช้จ่ายได้ลดลง รายจ่ายในการบริโภค (C) จะลดลงด้วย

- รายจ่ายในการลงทุนของภาคเอกชน (Investment Expenditure : I) คือ ผลรวมของรายจ่ายของเอกชนเพื่อการลงทุน ได้แก่ รายจ่ายในการก่อสร้างใหม่ เช่น อาคาร โรงงาน สำนักงาน ที่อยู่อาศัย ฯลฯ รายจ่ายในสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการลงทุน ฯลฯ และส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ โดยมีเป้าหมายของการลงทุนคือ รายได้หรือกำไรที่เกิดจากการลงทุน ส่วนปัจจัยกำหนดการลงทุน¹⁴ ที่สำคัญ ได้แก่ รายได้ประชาชาติ เช่น ถ้ารายได้ประชาชาติสูงแสดงว่าระดับการจ้างงานสูงและประชาชนมีอำนาจซื้อสูง รายจ่ายในการลงทุนจะสูงตามไปด้วย และนโยบายของรัฐบาล เช่น การที่รัฐบาลจัดเก็บภาษีภาคเอกชนในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อชะลอการผลิตและการลงทุน รายจ่ายในการลงทุนย่อมลดลง เพราะภาษีส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและกำไรของผู้ผลิตลดลง เป็นต้น

- รายจ่ายของภาครัฐบาล (Government Expenditure : G) คือ ผลรวมของรายจ่ายภาครัฐบาลและหน่วยงานราชการ ได้แก่ รายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เช่น โตะ แก้ว วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น รายจ่ายประเภทเงินเดือน และรายจ่ายเพื่อการลงทุนของภาครัฐเพื่อการพัฒนาประเทศและเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น การลงทุนในสาธารณูปโภค

14 นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยกำหนดการลงทุนอื่น ๆ อีก เช่น กำไรที่คาดว่าจะได้รับของธุรกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อัตราดอกเบี้ย ราคาสินค้าทุน การคาดคะเนของผู้ผลิต เป็นต้น

รายจ่ายในการป้องกันประเทศ เป็นต้น รายจ่ายรัฐบาลส่วนมากเป็นไปเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ทั้งนี้รายจ่ายรัฐบาลจะมากหรือน้อยไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติ แต่อยู่ที่ความจำเป็นในการใช้จ่ายของรัฐบาลและนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก

- มูลค่าการส่งออกสุทธิ (Net Export : X-M) คือ รายได้สุทธิจากการส่งออกสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศ อาจมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ได้ ซึ่งได้จากการนำมูลค่าส่งออกลบด้วยมูลค่านำเข้าของสินค้าและบริการต่างประเทศ¹⁵ ปัจจัยกำหนดความต้องการส่งออกและนำเข้า เช่น นโยบายส่งเสริมของรัฐบาล ราคาสินค้าส่งออกและนำเข้า อัตราแลกเปลี่ยน ความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น

ผลต่อเศรษฐกิจและสังคม รายได้ประชาชาติคือผลรวมของส่วนประกอบรายจ่ายทั้ง 4 ส่วนข้างต้น หากรายได้ประชาชาติมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาแสดงว่าระบบเศรษฐกิจเติบโตขึ้น ประชาชนมีรายได้ดี มีการใช้จ่ายและการลงทุนในสินค้าและบริการโดยภาพรวมทั้งระบบเพิ่มมากขึ้น และระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามหากรายได้ประชาชาติมีค่าลดลง

วิธีการจัดการ หากอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือถดถอย รัฐบาลมีวิธีการคือกระตุ้นส่วนประกอบทั้ง 4 ในสมการรายได้ประชาชาติเพื่อตั้งให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ระบบเศรษฐกิจก็จะฟื้นตัวได้ในทางกลับกัน หากอยู่ในภาวะเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป รัฐบาลมีวิธีการคือลด

15 มูลค่าการส่งออกสุทธิ (Net Export) = มูลค่าการส่งออก (Export) – มูลค่าการนำเข้า (Import)

รายจ่ายในส่วนประกอบทั้ง 4 ดังกล่าวให้น้อยลง จะช่วยชะลอการเติบโต และขยายตัวของระบบเศรษฐกิจได้ โดยมีนโยบายการคลังเป็นเครื่องมือในการจัดการ

ประโยชน์ของตัวเลขรายได้ประชาชาติ นอกจากรายได้ประชาชาติ จะบ่งบอกถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังมีประโยชน์อื่น ๆ อีก ได้แก่

- เป็นเครื่องมือที่มีไว้เพื่อเปรียบเทียบฐานะเศรษฐกิจของประเทศ ในระยะเวลาต่าง ๆ และเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกับของประเทศอื่น ๆ

- ใช้รายงานและวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจของประเทศว่าเจริญก้าวหน้าหรือตกต่ำมากน้อยเพียงใด

- ใช้เปรียบเทียบมาตรฐานการครองชีพ หากรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ทั้งนี้ต้องพิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยอื่น ๆ ประกอบกันด้วย

- กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ ตัวเลขจะทำให้ทราบว่า รัฐบาลควรส่งเสริมหรือตัดทอนกิจการใด มากน้อยเพียงใดเพื่อรักษาเสถียรภาพของประเทศ เช่น รายจ่ายสินค้านำเข้ามากเกินไป เกิดการเสียดุลการค้า รัฐบาลอาจเพิ่มภาษีสินค้านำเข้าให้สูงขึ้น พร้อมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนการส่งออกให้มากขึ้น เป็นต้น

- ด้านอื่น ๆ เช่น ใช้วางนโยบายจัดเก็บภาษี ใช้เป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จของนโยบายต่างๆ ของรัฐ ใช้วางแผนกำหนดนโยบายในอนาคต เป็นต้น

แม้ว่าตัวเลขรายได้ประชาชาติมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย แต่มีข้อสังเกตบางประการที่ควรคำนึงถึง เช่น รายได้ประชาชาติเป็นการวัดปริมาณแต่ไม่ได้วัดคุณภาพของสินค้าและบริการ อีกทั้งตัวเลขไม่ได้แสดงถึงเรื่องอื่น ๆ เช่น การกระจายรายได้ ผลกระทบจากการผลิตที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพการผลิต เนื่องจากไม่ได้วัดมูลค่าปัจจัยการผลิตที่ใช้ไปในการผลิต และสวัสดิการของประชาชน เช่น คุณภาพของสินค้าและบริการ ชั่วโมงการทำงาน-การพักผ่อน เป็นต้น ดังนั้นในการนำตัวเลขรายได้ประชาชาติไปใช้จึงต้องวิเคราะห์ร่วมกับตัวเลขชี้วัดอื่น ๆ ประกอบด้วย

นอกจากเป้าหมายของการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค คือ การจ้างงานเต็มที่ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การเติบโตและพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ยังมีเป้าหมายในการจัดการด้านอื่นอีก ได้แก่ ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดแก่สังคมส่วนรวม และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stability) ทั้งภายในประเทศ (ระดับราคาสินค้าและบริการ) และภายนอกประเทศ (อัตราแลกเปลี่ยน) คือ การรักษาระดับไม่ให้ผันผวนขึ้นลงมากและเร็วเกินไป ทำให้ขาดความมั่นใจจนเกิดผลกระทบต่อการบริโภค การลงทุนและการค้าได้

หากรัฐบาลสามารถบริหารจัดการเศรษฐกิจโดยบรรลุเป้าหมายดังกล่าวแล้ว จะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีลักษณะที่พึงปรารถนา คือ ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและต่อเนื่อง อัตราการว่างงานต่ำ อัตราเงินเฟ้อต่ำ อัตราแลกเปลี่ยนไม่ผันผวนและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และมีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เป็นธรรมและทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม การมุ่งจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงตัวเลขหรือเน้น การเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อความเป็นอยู่ ที่ดีของประชาชน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงด้านคุณภาพชีวิตหรือ สวัสดิการของประชาชนควบคู่ไปด้วย ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ(Economic Development) คือ การที่รัฐบาลบริหารจัดการเพื่อมุ่งการเติบโตทาง เศรษฐกิจ (การเพิ่มขึ้นของรายได้อันเนื่องมาจากการเพิ่มคุณภาพและ ปริมาณของทรัพยากร รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น) พร้อมทั้งมุ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและ สังคม เพื่อให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีและเกิดการกระจายรายได้ อย่าง เป็นธรรมและทั่วถึง โดยมีเครื่องชี้วัดต่าง ๆ เช่น อายุขัยเฉลี่ย อัตราการ ตายเฉลี่ย อัตราการกระจุกตัวของรายได้ อัตราการรู้หนังสือ อัตราส่วน ของแพทย์ต่อประชากร โภชนาการ ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งตัวเลขรายได้ ประชาชาติไม่ได้ชี้วัดถึงสิ่งเหล่านี้ ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีจึงต้อง ครอบคลุมทั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทาง เศรษฐกิจและสังคม

ส่วนจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ เพื่อให้เกิดความเจริญ เติบโตทางเศรษฐกิจและมีเสถียรภาพ มีการจ้างงานอยู่ในระดับสูง กระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เกิดความเสมอภาคทาง เศรษฐกิจ ลดช่องว่างของรายได้ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่นับเป็นแนวคิดหลักใน การนำมาจัดการกับระบบเศรษฐกิจแล้ว ปัจจุบันแนวคิดการพัฒนาที่

ยั่งยืน (Sustainable Development)¹⁶ ยังเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กัน
อย่างแพร่หลายทั่วโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 หลังการประชุมสุดยอด
ระดับโลกด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ครั้งแรกที่กรุงริโอ เดอ จาเน
โร ประเทศบราซิล ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างเริ่มต้นด้วยแนวคิดการ
พัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนาที่มุ่งสร้างความสมดุล
ทั้ง 3 ด้านไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจ หมายถึง Profit สังคม หมายถึง
People และสิ่งแวดล้อม หมายถึง Planet กล่าวคือ¹⁷ (1) การพัฒนา
เศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ
กระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม (2) การพัฒนา
สังคมที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาค้นหาความรู้ มีสมรรถนะและมีผลิตภาพ
สูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (3)
การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นการให้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณ
ที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้

กล่าวได้ว่า รัฐบาลจะเข้ามาทำหน้าที่จัดการกับระบบเศรษฐกิจให้
มีลักษณะที่ใกล้เคียงและเข้าใกล้เป้าหมายเศรษฐศาสตร์มหภาคให้มาก
ที่สุด เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีความสุข มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

16 การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่
สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือน
ความสามารถหรือผลประโยชน์ของคนรุ่นต่อไปในอนาคตในการที่จะสนอง
ต่อความต้องการของตนเอง ใน Wikipedia. 2015. Sustainable Devel-
opment. Accessed May 4, http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development.

17 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556:12)

เศรษฐกิจหมุนเวียนและเจริญเติบโต สังคมสงบเรียบร้อยและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้โดยการใช้นโยบายต่าง ๆ ในการจัดการและแก้ปัญหาระบบเศรษฐกิจ

2.2 เครื่องมือในการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค

เมื่อรัฐบาลต้องการพัฒนาเศรษฐกิจหรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น รัฐบาลจะเข้ามาจัดการโดยใช้เครื่องมือในการจัดการเศรษฐกิจ ได้แก่ นโยบายการคลังที่ดูแลและจัดการโดยรัฐบาล ทำงานร่วมกับธนาคารกลางของประเทศซึ่งมีหน้าที่ดูแลและจัดการใช้นโยบายการเงิน เพื่อแก้ไขปัญหาและให้ระบบเข้าสู่เป้าหมายทางเศรษฐกิจที่กำหนดไว้ และเนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด ในขณะที่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด หากปล่อยให้กลไกตลาดทำงานอย่างเสรีแล้ว อาจเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมได้ เพราะคนที่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรได้ดีกว่าก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนคนที่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรยาก คุณภาพชีวิตก็จะยิ่งลดลงไปเรื่อย ๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้ามามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรและกระจายรายได้ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่คนในสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹⁸

แนวคิด นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) หมายถึง นโยบายที่เกี่ยวกับการใช้เงิน (รายจ่ายรัฐบาล หรือก็คือ ตัว G ในสมการ $Y = C + I + G + (X - M)$) การเก็บภาษีอากร (รายได้รัฐบาล) และการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีทิศทางตามที่ต้องการ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญของนโยบายการคลัง ได้แก่ การสร้างความเจริญ

18 ในบทความนี้จะเสนอการใช้นโยบายการคลังเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้บริหารจัดการโดยตรงและสอดคล้องกับเรื่องราวในกฎหมายต้นสูตร

เติบโตและพัฒนาเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพื่อ
ป้องกันผลกระทบจากความผันผวนของระดับราคา การกระจายรายได้ที่
เป็นธรรม การจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดไปสู่ภาคเอกชนและภาครัฐใน
สัดส่วนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นต้น

นโยบายการคลังเกิดขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำอย่างรุนแรง
(The Great Depression) ในปีค.ศ. 1930-1935 ซึ่งเป็นช่วงที่ จอห์น เมย์นาร์ด
เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษเป็นผู้เสนอ
และสนับสนุนให้นำนโยบายการคลังมาใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ โดย
เคนส์เชื่อว่าการที่ระบบเศรษฐกิจตกต่ำนั้นเป็นผลมาจากระดับรายจ่าย
ในระบบเศรษฐกิจมีไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงต้องเข้าไปแทรกแซงโดยการ
กระตุ้นรายจ่ายในระบบเศรษฐกิจให้มากขึ้นด้วยงบประมาณแบบขาดดุล
(คือรัฐบาลมีรายจ่ายมากกว่ารายได้) ส่งผลให้รายจ่ายมวลรวมทั้งระบบ
(อุปสงค์มวลรวม) เพิ่มขึ้น การผลิตและการจ้างงานเพิ่มขึ้น ระบบ
เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในที่สุด ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัว
ก็คือรายจ่ายมวลรวมทั้งระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้โดย
นโยบายการคลังผ่านมาตรการการใช้จ่ายเงิน การเก็บภาษีอากร และการ
ก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล¹⁹

งบประมาณแผ่นดิน งบประมาณแผ่นดิน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
รายจ่าย (G) และรายได้ โดยที่รายจ่ายของรัฐบาล ได้แก่ รายจ่ายในการ
ซื้อสินค้าและบริการ (เช่น เงินเดือนข้าราชการ ค่าซื้อครุภัณฑ์ ค่าก่อสร้าง
สถานที่ราชการ เป็นต้น) และรายจ่ายการลงทุนในด้านต่าง ๆ (เช่น

¹⁹ ธมกร ธาราศรีสุทธิ และคณะ (2550: 86)

เศรษฐกิจ การศึกษา การป้องกันประเทศ การสาธารณสุข (ภาค การสาธารณสุข เป็นต้น) ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้เป็นรายจ่ายที่ก่อให้เกิดการผลิต เกิดเป็นสินค้าและบริการขึ้น และมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่รายจ่ายประเภทเงินโอนจะเป็นรายจ่ายที่ไม่ได้สร้างผลผลิตแก่สังคม เป็นเพียงการโอนอำนาจซื้อจากรัฐไปสู่ผู้รับเท่านั้น แต่ก็มีผลต่อเศรษฐกิจโดยทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อประชาชนได้รับเงินโอนจากรัฐบาล ทำให้ประชาชนมีรายได้และมีอำนาจซื้อมากขึ้น รายจ่ายการบริโภคจึงเพิ่มขึ้นได้ เงินโอนจากรัฐบาล เช่น เงินจ่ายสงเคราะห์ เงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย เงินชดเชยการว่างงาน เป็นต้น²⁰ ส่วนรายรับของรัฐบาลมาจากหลายทาง เช่น การขายสิ่งของและบริการ การจัดเก็บค่าปรับและค่าธรรมเนียม เงินกู้ยืมเงินกู้ยืมได้จากภาษีอากร (แหล่งรายรับสำคัญที่สุด) เป็นต้น

งบประมาณแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ งบประมาณสมดุล (Balanced Budget) งบประมาณเกินดุล (Surplus Budget) และงบประมาณขาดดุล (Deficit Budget)²¹ โดยที่รัฐบาลจะเลือกใช้งบประมาณแบบต่าง ๆ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและให้เศรษฐกิจเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้จะเลือกใช้งบประมาณแบบใดขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น เช่น หากอยู่ในภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลจะใช้งบประมาณเกินดุลโดยการลดรายจ่ายรัฐบาล (G) และ/หรือ เพิ่มการเก็บภาษีอากรสินค้าและบริการ, การลงทุน (Tax) เพื่อลดรายจ่ายมวลรวมทั้ง

20 รัตนา สายคณิต ชลลดา จามรกุล และศรีวงศ์ สุमितร์ (2544: 169)

21 งบประมาณแผ่นดินเป็นแผนเกี่ยวกับการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ของรัฐบาล แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ งบประมาณสมดุลคือรายได้รวมเท่ากับรายจ่ายรวม, งบประมาณเกินดุลคือรายได้รวมมากกว่ารายจ่ายรวม และ งบประมาณขาดดุลคือรายได้รวมน้อยกว่ารายจ่ายรวม

ระบบ (Y) หากอยู่ในภาวะเงินฝืด รัฐบาลจะใช้จ่ายประมาณขาดดุลคือเพิ่มรายจ่ายภาครัฐ (G) และ/หรือ ลดภาษีสินค้าและบริการ, การลงทุน (Tax) เพื่อกระตุ้นรายจ่ายมวลรวมทั้งระบบ (Y) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสามารถดำเนินการใช้นโยบายการคลังได้ 2 แบบตามลักษณะปัญหาเศรษฐกิจที่ต้องการแก้ไขหรือให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ²² ได้แก่

- นโยบายการคลังแบบขยายตัว (Expansionary Fiscal Policy) เป็นการใช้จ่ายประมาณแบบขาดดุล (รายจ่าย > รายได้) โดยการเพิ่มงบประมาณรายจ่ายรัฐบาล ($\uparrow G$) และ/หรือ ลดภาษี ($\downarrow Tax$) เพื่อเพิ่มระดับรายจ่ายมวลรวมของประเทศให้สูงขึ้น ($Y \uparrow$) รัฐบาลใช้นโยบายนี้ในกรณีเศรษฐกิจถดถอยหรือตกต่ำ ผลที่เกิดขึ้นคือรายจ่ายภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ($C \uparrow, I \uparrow$) การจ้างงานเพิ่มขึ้น และรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ($Y \uparrow$)

- นโยบายการคลังแบบหดตัว (Contractionary Fiscal Policy) คือนโยบายการคลังที่มีลักษณะและให้ผลเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับนโยบายการคลังแบบขยายตัว กล่าวคือ เป็นการใช้จ่ายประมาณแบบเกินดุล (รายจ่าย < รายได้) โดยการลดงบประมาณรายจ่ายรัฐบาล ($\downarrow G$) และ/หรือ เพิ่มภาษี ($Tax \uparrow$) ส่งผลให้รายจ่ายมวลรวมของประเทศลดลง

22 ในการวิเคราะห์ผลของการใช้นโยบายในบทความนี้ โปรดพิจารณาจากสมการรายได้ประชาชาติด้านรายจ่าย คือ $Y = C + I + G + (X - M)$ และกำหนดตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องให้มีค่าคงที่ เช่น ถ้าพิจารณาถึงผลของการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐ (G) ว่ามีผลอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจ (Y) เราจะวิเคราะห์แค่ตัวแปร G และ Y ในสมการเท่านั้น ในขณะที่กำหนดให้ C, I, X และ M มีค่าคงที่ (ไม่เปลี่ยนแปลง) ดังนั้นเมื่อ G มีค่าเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ Y มีค่าเพิ่มขึ้นด้วยนั่นเอง

(Y๘) รัฐบาลจะใช้นโยบายนี้ในกรณีที่ระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป

นโยบายการคลังกับปัญหาเศรษฐกิจ จากนโยบายการคลังดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีวิธีการใช้ที่แตกต่างกันตามลักษณะปัญหาเศรษฐกิจ ที่ต้องการแก้ไขหรือให้เศรษฐกิจเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ในที่นี้จะขอเสนอตัวอย่างวิธีการใช้นโยบายการคลังของรัฐบาลกับการแก้ปัญหา เศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดจากการบริโภคและการลงทุนมีน้อยเกินไป จนเกิด ภาวะการว่างงานในสังคม รัฐบาลจะจัดการแก้ปัญหาโดยการใช้นโยบาย การคลังด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น

- นโยบายด้านการลงทุนและการใช้จ่าย คือ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ และว่างงานมาก รัฐจะเพิ่มการใช้จ่ายและการลงทุน เช่น การลงทุนสร้าง สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้ เพิ่มขึ้น ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้

- นโยบายด้านการจ่ายเงินสงเคราะห์ เช่น การจ่ายสงเคราะห์คน ชรา ทหารผ่านศึก คนว่างงาน เป็นต้น เพื่อเพิ่มอำนาจซื้อและเพิ่มรายจ่าย ในการอุปโภคบริโภค ส่งผลให้การผลิต การลงทุนและการจ้างงานเพิ่ม ขึ้นตามไปด้วย

- นโยบายอัตราภาษี คือ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำและเกิดการว่างงาน รัฐบาลจะลดอัตราภาษีลงเพื่อให้อำนาจซื้อของประชาชนเพิ่มขึ้นและการ ลงทุนเพิ่มขึ้นจากรายจ่ายภาษีที่ลดลง ช่วยกระตุ้นการจ้างงานและระบบ เศรษฐกิจให้เติบโตขึ้นได้

กล่าวได้ว่า นโยบายข้างต้นเป็นเพียงบางวิธีที่รัฐบาลนำมาใช้แก้ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำโดยอาจจะใช้หนึ่งวิธีหรือหลายวิธีร่วมกัน เพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุด ในทางกลับกันหากเศรษฐกิจเติบโตมากและเร็วเกิน

ไป วิธีการแก้ปัญหาจะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามซึ่งรัฐบาลต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายต่างๆ เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดและเกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมน้อยที่สุด ส่วนการจัดการใช้นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ปรากฏในเรื่องราว กฎทันทสุตระจะได้นำเสนอต่อไป

3. เนื้อเรื่องโดยย่อของกฎทันทสุตระ

เนื้อเรื่องโดยย่อของกฎทันทสุตระ ว่าด้วยพราหมณ์ชื่อกฎทันท²³ ดังนี้ ครั้งหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจาริกพร้อมภิกษุสงฆ์ 500 รูป ประทับในสวนอัมพลักฐิกา ใกล้หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อขานุมัตต์ แคว้นมคธ โดยมีกฎทันทพราหมณ์เป็นผู้ปกครอง ขณะที่ พระพุทธองค์ประทับที่หมู่บ้านนั้น กฎทันทพราหมณ์ได้จัดเตรียมพิธีบูชาัญญเพื่อความ สุขความเจริญแก่ตนเองและประชาชน โดยเตรียมสัตว์มากถึง 3,500 ตัวผูกติดกับเสาเพื่อไว้ฆ่าบูชาัญญ พอทราบข่าวการเสด็จประทับของพระพุทธองค์ในสวนอัมพลักฐิกา จึงได้ไปเข้าเฝ้า พระพุทธองค์และทูลถามถึงยัญสมบัติ 3 และบริวาร 16 ซึ่งตนไม่ทราบเลย

พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบแก่กฎทันทพราหมณ์ โดยนำพิธีมหาบูชาัญญของพระเจ้า มหาวิชิตรราชในอดีตชาติมาตรัสเล่าให้ฟังว่า พระเจ้ามหาวิชิตรราชเป็นผู้มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ วันหนึ่งทรงดำริว่า เราได้ครอบครองทรัพย์สมบัติ ชนเข่าศึกและปกครองดินแดนมากมาย เราควรบูชามหาัญญเพื่อประโยชน์สุขแก่เราตลอดไป จึงรับสั่งให้พราหมณ์

23 ที่.ส. 9/323- 358/125-150 (แปล.มจร)

ปุโรหิต (อดีตพระชาติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) มาเพื่อชี้แจงวิธียุชามหายัญญ์ พราหมณ์ปุโรหิตจึงกราบทูลแนะนำว่า เนื่องจากบ้านเมืองยังมีโจรชุกชุมซึ่งเป็นผลจากการทำสงครามแผ่ขยายอาณาจักร เศรษฐกิจจึงตกต่ำ และมีโจรมากมายเพราะความยากจนบีบคั้น พระองค์ควรปราบโจรผู้ร้ายให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อยก่อนแล้วค่อยทำการบูชามหาญญ์ ส่วนการปราบโจรด้วยการประหาร จองจำ ปรับไหม ตำหนิ เนรเทศ ถือเป็นการปราบปรามไม่ชอบธรรมและเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เพราะโจรที่หลีกเลี่ยงการกำจัดอาจมีอยู่ และอาจกลับมาทำร้ายได้อีก พราหมณ์ปุโรหิตจึงได้กราบทูลวิธีการเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การปราบโจรผู้ร้ายแบบถอนรากถอนโคนโดยชอบ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งถือเป็นต้นเหตุของปัญหาโจรผู้ร้าย โดยเบื้องต้นมุ่งที่ประชาชน 3 กลุ่มระดับล่าง ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในแผ่นดิน ได้แก่ (1) กลุ่มเกษตรกรรายย่อย (2) กลุ่มพ่อค้ารายย่อย (3) กลุ่มข้าราชการชั้นผู้น้อย²⁴ เพื่อส่งเสริมประชาชนให้ชวนชวยทำมาหากิน ด้วยวิธีการดังนี้

- พระราชทานข้าวปลุกและข้าวกินให้แก่เกษตรกรผู้ขยันทำการเกษตรในโอกาสอันสมควร

- พระราชทานทุนให้แก่พ่อค้าผู้ขยันทำพาณิชย์กรรมในโอกาสอันสมควร

²⁴ กลุ่มคนระดับล่าง 3 กลุ่มนี้หากเทียบได้กับกลุ่มคนในปัจจุบัน ได้แก่ (1) เกษตรกรรวมผู้ใช้แรงงาน (2) พ่อค้าแม่ขายรายย่อย และ (3) ข้าราชการชั้นผู้น้อย ตามลำดับ

- พระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนให้แก่ข้าราชการผู้ขยันทำงาน
ราชการในโอกาสอันสมควร

ผล คือ จากการทำตามคำแนะนำดังกล่าวทำให้ประชาชนต่าง
ขวนขวายในกิจการงานของตนมากขึ้น ไม่มีโจรผู้ร้าย บ้านเมืองสงบสุข
เรียบร้อย ไม่มีการเบียดเบียนกัน และภาษีอากรเข้าพระคลังมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ภายหลังจากที่บ้านเมืองสงบเรียบร้อยและเศรษฐกิจฟื้นตัวดี
แล้ว พราหมณ์ปุโรหิตจึงได้กราบทูลแนะนำการทำบูชามหาภัย ซึ่งมียุติ
การและลักษณะ ดังนี้

ขอความเห็นชอบและความร่วมมือเรื่องการทำบูชามหาภัยจากคน
ระดับบน 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) เจ้าผู้ครองนคร (2) อำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่
(3) พราหมณ์มหาศาล (พราหมณ์ผู้มีทรัพย์มาก) และ (4) คหบดีมหาศาล
(คหบดีผู้มีทรัพย์มาก)²⁵ โดยเชิญมาปรึกษาพูดคุยเพื่อขอความเห็นชอบ
และร่วมมือกับพระองค์

ผล คือ บุคคลทั้ง 4 กลุ่มต่างเห็นควรกับการบูชามหาภัยของ
พระองค์ในครั้งนี้ เรียกการรับรองจากบุคคลทั้ง 4 กลุ่มนี้ว่า อนุมติ 4

25 กลุ่มคนระดับบน 4 กลุ่มนี้หากเทียบได้กับกลุ่มคนในปัจจุบัน ได้แก่ (1) กลุ่ม
การเมือง นักการเมืองผู้มีส่วนปกครองประเทศ (2) ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ (3)
กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน นักบวช และ (4) นักธุรกิจใหญ่ ตามลำดับ

- ตรวจหาคุณสมบัติ 8 ประการ²⁶ ของผู้ปกครองประเทศ (พระเจ้ามหาวิชิตราช) และคุณสมบัติ 4 ประการ²⁷ ของที่ปรึกษาของผู้ปกครองประเทศ (พราหมณ์ปุโรหิต)

ผล คือ จากการตรวจสอบคุณสมบัติดังกล่าว พบว่า ทั้งพระเจ้ามหาวิชิตราชและพราหมณ์ปุโรหิตมีคุณสมบัติครบถ้วน รวม 12 ประการ เมื่อรวมกับคำรับรองจากบุคคลระดับบนคืออนุมติ 4 ประการ ถือได้ว่าครอบงวด์ประกอบแห่งมหาภัย 16 ประการ เมื่อครอบงวด์ประกอบเช่นนี้ย่อมไม่มีผู้ใดติเตียนการกระทำได้ในภายหลัง

- แสดงยัญวิธี 3 ประการถวายแด่พระเจ้ามหาวิชิตราชเพื่อรักษาใจให้ผ่องใสทั้ง 3 ระยะของการทำบูชามหาภัย คือ ก่อนทำไม่ทรงเดือดร้อน พระทัยว่าทรัพย์ใหญ่ของเราจักหมดไป ขณะทำไม่ทรงเดือดร้อนพระทัยว่าทรัพย์ใหญ่ของเรากำลังหมดไป และหลังทำต้องไม่ทรงเดือดร้อนพระทัยว่าทรัพย์ใหญ่ของเราได้หมดไปแล้ว โดยการยกเอากุศลกรรมบถ

26 คุณสมบัติ 8 ประการ ได้แก่ (1) ทรงมีชาติตระกูลดีตลอด 7 ชั่วบรรพบุรุษ (2) ทรงมีบุคลิกดี ดั่งงาม สง่า น่าดู น่าชม น่าเลื่อมใส (3) ทรงเป็นผู้มีมั่งคั่ง มีทรัพย์และทองพระคลังเต็มบริบูรณ์ (4) ทรงพร้อมด้วยกองทัพทั้ง 4 เหล่าที่เข้มแข็ง มีวินัยเคร่งครัด ปราบข้าศึกได้ (5) ทรงมีพระราชศรัทธา บริจาคทาน บำเพ็ญพระราชกุศลอยู่เสมอ (6) ทรงศึกษาและสดับเรื่องนั้น ๆ มา มาก มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ (7) ทรงทราบความหมายแห่งข้อและภาษิตที่ทรงศึกษามา (8) ทรงเป็นบัณฑิต มีพระปรีชาสามารถ รอบรู้เรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้

27 คุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ (1) มีชาติตระกูลดีตลอด 7 ชั่วบรรพบุรุษ (2) เป็นผู้คงแก่เรียน ทองจำนตรได้มาก แตกฉานในคัมภีร์ทั้งปวงของพราหมณ์ (3) เป็นผู้มั่งคั่งมั่นคง (4) เป็นบัณฑิต เจียบแหลม มีปัญญามาก

10²⁸ เป็นเกณฑ์ในการตั้งมาตรฐานคนดีในตัวผู้รับก่อนการนุชาลัยญเพื่อ
กำจัดความเดือดร้อนพระทัย เพราะบ้านเมืองย่อมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี
จึงขอให้พระองค์ทรงตั้งพระทัยเจาะจงให้ท่านแก่เฉพาะคนดีที่มี
กุศลกรรมบถ 10 เท่านั้น ส่วนคนไม่ดีที่รับทานไปจะได้รับผลกรรมของเขาเอง

ผล คือ จากวิธีการรักษาใจให้ผ่องใสและการยกเอาความบริสุทธิ์
บริบูรณ์ในมหาญญ 16 ประการขึ้นมา ทำให้พระองค์ทรงมีพระทัยผ่องใส
เบิกบานในการทำนุชามหาญญ

- ในการทำนุชามหาญญต้องไม่มีการฆ่าและการเบียดเบียนใด ๆ
แต่สำเร็จได้ด้วยกรให้วัตถุเป็นทาน (เนยใส น้ำมัน เนยขุ่น เปรียง น้ำผึ้ง
น้ำอ้อย)

ผล คือ ไม่มีการฆ่าสัตว์, การตัดต้นไม้มาทำเสาหลักัญญ, การเกี่ยว
หญ้าคา และการบังคับทาสแรงงานของพระราชาให้ทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ

เมื่อพระราชาทรงเตรียมการเสร็จตามวิธีการและลักษณะดังกล่าว
แล้ว กลุ่มบุคคลระดับบน 4 กลุ่ม ต่างนำทรัพย์มากมายมาเข้าเฝ้าและ
ถวายพระราชา แต่พระราชาไม่ทรงรับและยังพระราชทานทรัพย์เพิ่มให้

28 กุศลกรรมบถ 10 คือ ทางแห่งกุศลกรรมอันนำไปสู่ความสุข มี 10 ประการ
ได้แก่ ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากปลงชีวิต), อทินนาทานา เวรมณี (เว้น
จากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยอาการขโมย), กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี
(เว้นจากประพฤตินิดในกาม), มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากพูดเท็จ), ปิสุนยา
วจา เวรมณี (เว้นจากพูดส่อเสียด), ผรุสวาท วจา เวรมณี (เว้นจากพูด
คำหยาบ), สัมผัสปปลาปา เวรมณี (เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ), อนภิซมมา (ความ
ไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเธอ), อพยาบาท (ความไม่คิดร้ายผู้อื่น), สัมมา
ทิฏฐิ (ความเห็นชอบ ถูกต้องตามคลองธรรม) ดูรายละเอียดใน อจ.ทสก.
24/176/322-324 (แปล.มจร)

อีก บุคคลทั้ง 4 กลุ่มจึงปรึกษากันและสรุปว่าจะไม่นำทรัพย์เหล่านี้กลับไป แต่จะนำเข้าร่วมบวชสามเณรโดยเสด็จพระราชกุศลด้วย โดยตั้งโรงงานทั้งสี่ทิศแล้วทำการแจกทานไปพร้อม ๆ กับพระราชทาน

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องจบ ภูฏันทนตพราหมณ์ได้ทูลถามถึงอานิสงส์อื่นที่เตรียมการน้อยแต่ให้ผลมากกว่ามหาบุญว่ามีหรือไม่ พระพุทธองค์ทรงตอบว่ามีโดยเริ่มตั้งแต่นิตยทาน (ทานที่ทำสืบต่อกันมา) มีผลมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับจนถึงการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน บรรลุพระอรหันต์ ภายหลังพระธรรมเทศนาจบลง ภูฏันทนตพราหมณ์มีจิตเลื่อมใส ประกาศตนเป็นอุบาสก ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต และสั่งให้ปล่อยสัตว์ที่เตรียมฆ่าเหล่านั้นทั้งหมด และได้บรรลุธรรมในภายหลังที่ได้ฟังอนุปุพพิกถาจบลง

4. ภูฏันทนตสูตรกับการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค

เศรษฐกิจศาสตร์มหภาคเป็นการศึกษาพฤติกรรมหรือการจัดการกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทุกภาคส่วนในระบบ ตลอดจนศึกษาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจด้วยการใช้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ตามภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า ภูฏันทนตสูตรถือได้ว่าเป็นพระสูตรหนึ่งที่แสดงถึงวิธีการบริหารจัดการเศรษฐกิจเชิงมหภาคได้อย่างเด่นชัด ซึ่งจากแนวคิดทางเศรษฐกิจศาสตร์มหภาคและเนื้อเรื่องย่อของภูฏันทนตสูตรดังกล่าวข้างต้น จะได้นำมาอธิบายร่วมกันเพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจตามหลักเศรษฐกิจศาสตร์ในกรอบของภูฏันทนตสูตร

หากพิจารณาหลักเศรษฐกิจศาสตร์มหภาคเข้ากับเรื่องราวในภูฏันทนตสูตรนี้ กล่าวได้ว่า พระเจ้ามหาวิชิตราชและคณะเปรียบได้กับคณะรัฐบาลที่ทำหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการประเทศ ตั้งแต่การป้องกันประเทศ การ

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอื่น ตลอดจนดูแลให้ประชาชนมีความ
กินดีอยู่ดี บ้านเมืองสงบสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ
โดยมีเป็นประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการต่าง ๆ ดังนี้

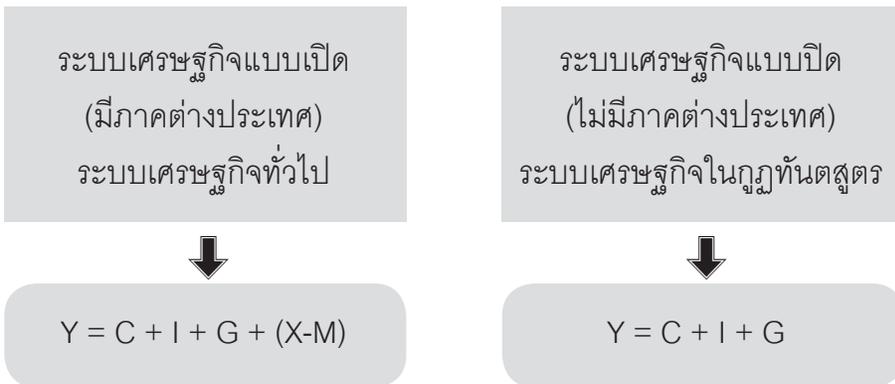
4.1 การใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อแก้ปัญหา เศรษฐกิจตกต่ำ

จากแนวคิดนโยบายการคลัง ผลจากการใช้นโยบายการคลังแบบ
ขยายตัว (รายจ่าย > รายได้) ของรัฐบาล คือ การเพิ่มรายจ่ายของรัฐ
และ/หรือ การลดภาษีอากร ทำให้กระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการหมุนเวียน
และขยายตัวได้ ซึ่งภายหลังรัฐบาลได้เพิ่มรายจ่าย (G) เข้าสู่ระบบ
เศรษฐกิจ เช่น รายจ่ายในการก่อสร้างสาธารณูปโภค เป็นต้น ทำให้ภาค
เอกชนเพิ่มการลงทุนและเพิ่มการจ้างงาน ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้และมี
อำนาจซื้อเพื่อการบริโภค (C) และการลงทุน (I) เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจเกิด
การหมุนเวียน รายได้ประชาชาติสูงขึ้น (Y) การว่างงานและช่องว่าง
ระหว่างรายได้ลดลงผ่านการจัดสรรรายจ่ายรัฐบาลไปยังประชาชน

ในด้านแนวคิดของนโยบายการคลังมีความเห็นว่า นโยบายการคลัง
เป็นเครื่องมือทางการคลังด้านรายจ่าย ภาษีอากร และการก่อหนี้
สาธารณะมีผลต่อรายได้ประชาชาติ (Y) ที่มีฐานคำนวณทางเศรษฐศาสตร์
คือ $Y=C+I+G+(X-M)$ ²⁹ ดังนั้นในบทความนี้จึงวิเคราะห์หลักเศรษฐศาสตร์
มหภาคจากส่วนประกอบในสมการรายได้ประชาชาติดังกล่าว เพื่อให้เห็น
ถึงกลไกการทำงานของการบริหารจัดการประเทศของพระเจ้ามหาวิศิทราช
นอกจากนี้ จากสมการรายได้ประชาชาติที่มีองค์ประกอบทั้ง 4 ได้แก่ ราย

29 ญัฐพัชร์ สถิตพรณชัย (2553: 176)

จ่ายในการบริโภคของภาคเอกชน (C) รายจ่ายในการลงทุนของภาคเอกชน (I) รายจ่ายของภาครัฐบาล (G) และรายได้สุทธิจากการส่งออก (X-M) เรียกว่า เป็นสมการรายได้ประชาชาติของระบบเศรษฐกิจแบบเปิด คือ มีภาคต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในเนื้อเรื่องกฎทันทสูตรไม่ได้กล่าวถึงการค้าระหว่างประเทศ รัฐอื่นหรือแคว้นแคว้นอื่น เพื่อให้เข้าใจกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจได้ง่ายขึ้น ในที่นี้จึงขอกำหนดสมการรายได้ประชาชาติให้เป็นระบบเศรษฐกิจแบบปิด นั่นคือ ไม่มีภาคต่างประเทศ ดังนั้นในบทความนี้จึงวิเคราะห์กฎทันทสูตรจากสมการรายได้ประชาชาติ $Y=C+I+G$

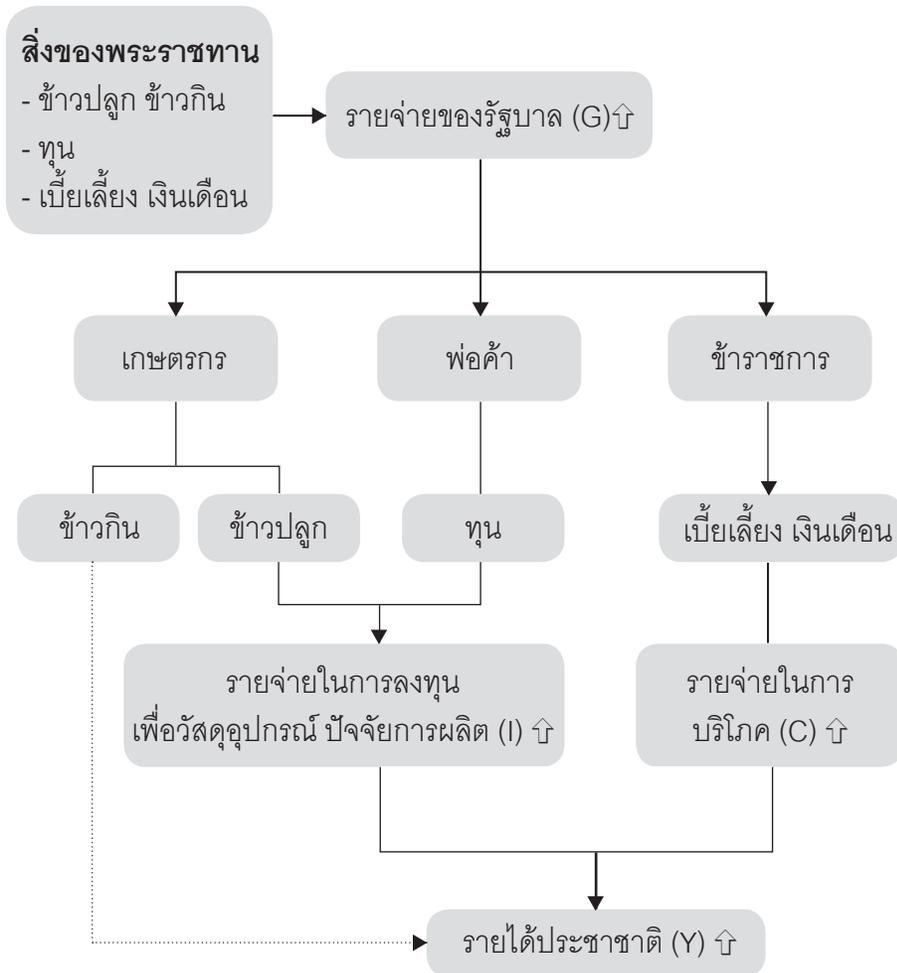
จากหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคและกฎทันทสูตร พบว่า การที่พระเจ้ามหาวิชิตราชทรงพระราชทานทุนและปัจจัยต่าง ๆ แก่บุคคลระดับล่าง 3 กลุ่มเพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจให้ชนชวายในการงานของตนและยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น โดยทรงพระราชทานข้าวปลูกและข้าวกินแก่กลุ่มเกษตรกร ทุนทรัพย์แก่กลุ่มพ่อค้า และเบี้ยเลี้ยงเงินเดือนแก่กลุ่มข้าราชการ การพระราชทานทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในครั้งนี้ถือ

เป็นการดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัว (↑G) เพราะเป็นการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลที่ก่อให้เกิดผลผลิต (สินค้าและบริการ) ในระบบและทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนเติบโตขึ้น (Y↑) ทั้งนี้ก็เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอันเป็นผลจากการทำสงครามขยายอาณาเขตในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เครื่องมือทางด้านรายจ่ายจะเป็นเครื่องมือที่จำเป็นและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการแก้ปัญหา³⁰

จากการพระราชทานทุนและปัจจัยต่าง ๆ แก่บุคคลระดับล่าง 3 กลุ่มนั้นถือได้ว่า รัฐบาล³¹ ได้เพิ่มรายจ่ายในส่วนของรายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ รวมถึงปัจจัยการผลิต เพื่อส่งเสริมการทำงานเลี้ยงชีพ และเป็นขวัญกำลังใจให้ประชาชนในยามที่เศรษฐกิจตกต่ำ ดังภาพที่ 1

30 อรรถ ธรรมโน(2548: 281)

31 ในการวิเคราะห์ต่อไปนี้ คำว่า “พระเจ้ามหาวิชิตราชและคณะ” กับ “รัฐบาล” ถือว่ามีความหมายใกล้เคียงกันและใช้แทนกันได้

ภาพที่ 1 การเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจ

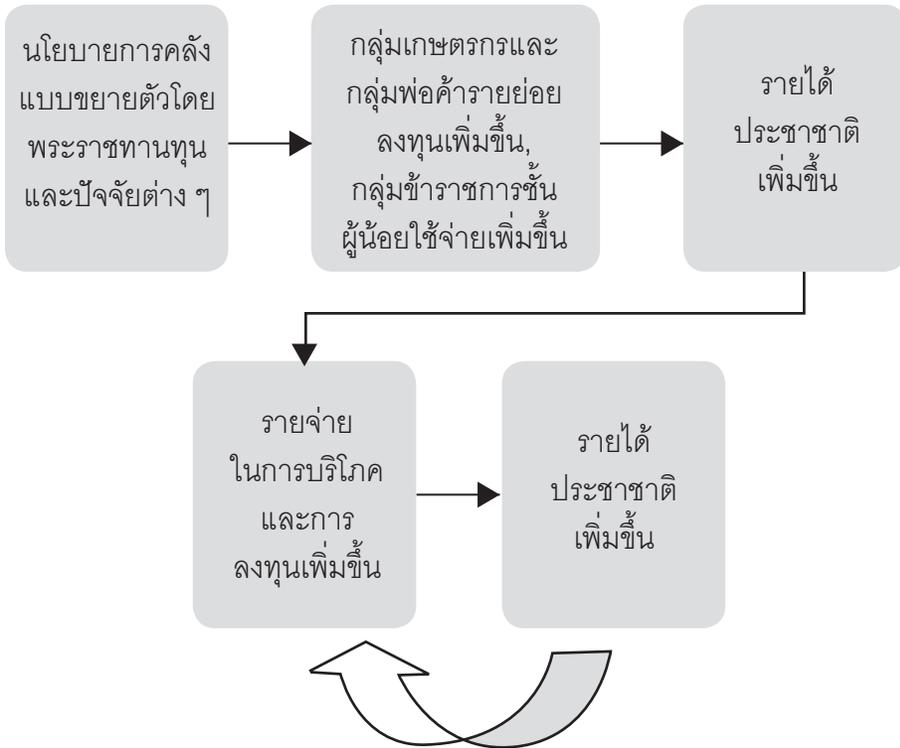
จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การพระราชทานทุน (ทุน, เบี้ยเลี้ยงเงินเดือน) และปัจจัยต่าง ๆ (ข้าวปลูก, ข้าวกิน) ถือเป็น การเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาล กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พระเจ้ามหาวิหิตราชและคณะใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตขึ้น การเพิ่มรายจ่ายรัฐบาล (G↑) แก่กลุ่มบุคคลระดับล่าง 3 กลุ่มทำให้รายได้ประชาชาติ (Y↑) โดยรวมเพิ่มขึ้นได้ ดังนี้

กลุ่มเกษตรกรและพ่อค้ารายย่อย เกษตรกรต้องจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในการเพาะปลูก เพิ่มเติมเพื่อนำมาปลูกร่วมกับข้าวปลูกที่ได้รับพระราชทานมา ส่วนพ่อค้า นำทุนที่ได้รับพระราชทานมาไปจัดซื้อจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการค้าของตน ทำให้รายจ่ายเพื่อการลงทุน ในธุรกิจการงานของกลุ่มเกษตรกรและพ่อค้าเพิ่มขึ้น นั่นคือ รายจ่ายในการลงทุนของภาคเอกชนสูงขึ้น (I๗) เศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียนและเติบโตขึ้นเนื่องจากการแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน ส่งผลให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น (Y๗) สำหรับชาวกินที่เกษตรกรได้รับพระราชทานถือเป็นกำไรให้เปล่าที่ไม่ได้ก่อให้เกิดผลผลิตในระบบโดยตรง แต่มีผลทางอ้อมต่อการเพิ่มรายได้ประชาชาติ (Y๗) จากการที่เกษตรกรเพิ่มรายจ่ายในการบริโภค ((C๗) เช่น รายจ่ายในการซื้อกับข้าว) ร่วมกับการนำข้าวกินมาบริโภค นั่นเอง

กลุ่มข้าราชการชั้นผู้น้อย เมื่อได้รับพระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือน ทำให้มีรายได้ของแต่ละคนเพิ่มขึ้น เมื่ออำนาจซื้อเพิ่มขึ้นย่อมทำให้รายจ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้นด้วย (C๗) นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ (Y๗)

จากการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวดังกล่าว ผลในเบื้องต้นคือการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติดังที่กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติจะหมายถึง ประชาชนกลุ่มใหญ่ในสังคม (บุคคลระดับล่าง 3 กลุ่ม) มีรายได้โดยรวมที่สูงขึ้น ทำให้มีอำนาจหรือความสามารถในการใช้จ่าย (Ability to Pay) เพิ่มขึ้น และนำไปใช้จ่ายบริโภคและลงทุนได้มากขึ้นไปด้วย นั่นคือ รายจ่ายในการบริโภคและการ

ลงทุนของภาคเอกชน (C_๑,I_๑) และรายได้ประชาชาติก็จะเพิ่มขึ้นเป็นวงจรรเช่นนี้เรื่อยไป ระบบเศรษฐกิจเกิดการขยายตัวได้ในที่สุด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลักษณะการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ

กล่าวได้ว่า การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำโดยการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวคือการพระราชทานทุนและปัจจัยดังกล่าว ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

- เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจากการที่ประชาชนขยันทำกิจการงานของตนและมีรายได้ไว้ใช้สอย และเมื่อ

เศรษฐกิจและรายได้ของประชาชนดีขึ้น จำนวนภาษีอากรเข้าสู่พระคลัง ก็เก็บได้เป็นจำนวนมากขึ้นด้วย

- เกิดความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงรายได้และทรัพยากรจากการพระราชทานทุนและปัจจัยการผลิตแก่ผู้ที่ขยัน หากเกียจคร้านก็จะไม่ได้รับโอกาสนั้น ซึ่งแสดงถึงสิทธิของทุกคนในการที่จะได้รับการส่งเสริมจากพระราชาอย่างเท่าเทียมกัน และสร้างค่านิยมสังคมให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มภาวะการมีงานทำและการจ้างงานให้มากขึ้นเพราะได้รับพระราชทานทุนและปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพ

- เมื่อปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำคลี่คลายไป ปัญหาอื่น ๆ ก็ได้รับการแก้ไขไปด้วย เพราะต้นเหตุของปัญหาทั้งหลายคือเศรษฐกิจ การที่ประชาชนลำบากในการทำมาหากินอาจเป็นเหตุให้ประพุดิอกุศลกรรมได้ เพราะความขัดสนทรัพย์เป็นเหตุให้เกิดการละเมิดศีลและก่ออกุศลกรรมต่าง ๆ³² ดังนั้นเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาใจผู้ร้ายชุกชุมจึงได้รับการแก้ไข ชาวบ้านไม่ต้องปิดประตูบ้าน บ้านเมืองปลอดภัย สงบสุข ปราศจากการเบียดเบียน ครอบครัวมีความสุข ประชาชนอยู่ดีกินดี

4.2 การกระจายรายได้สู่ประชาชนจากการเปิดโรงงานทั้ง 4 ทิศ

เมื่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้รับการแก้ไขแล้ว พระเจ้ามหาวิชิตราชจึงขอความเห็นชอบและความร่วมมือในการทำนุชามหายัญจากบุคคลระดับบน 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าผู้ครองนครต่าง ๆ อำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่ พราหมณ์มหาศาล และคหบดีมหาศาล ซึ่งได้รับความเห็นชอบ

32 ดูรายละเอียดใน ที.ปา. 11/80-110/59-82 (แปล.มจร)

และรับรองด้วยดี (อนุมติ 4) การที่พระราชาเชิญบุคคลทั้ง 4 กลุ่มมา ร่วมกันปรึกษาหารือและได้รับความร่วมมืออย่างดีด้วยนั้น ทำให้เกิดเป็นแนวร่วมเครือข่ายในการบริหารประเทศที่มีอำนาจและอิทธิพลอย่างเข้มแข็ง นับเป็นการพัฒนาระบบบริหารราชการ แบบใหม่ด้วยระบบจูงใจให้มีส่วนร่วมของผู้มีอำนาจด้านต่าง ๆ ของบ้านเมือง³³ เมื่อบุคคลทั้ง 4 กลุ่มมีส่วนร่วม (Participation)³⁴ ตั้งแต่ขั้นตอนการคิดวางแผนจนกระทั่งได้ร่วมเปิดโรงงาน ทำให้มีความเต็มใจและยินดีในการให้ทานร่วมกับพระราชา เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในพิธีนั้น ประกอบกับการเปิดโรงงานใน 4 ทิศ ทำให้เกิดการกระจายรายได้จากผู้มีรายได้สูง (กลุ่มบุคคลระดับบน) สู่มูลุ่ยมีรายได้น้อย (กลุ่มบุคคลระดับล่าง) และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สังคมสงบสุข รวมทั้งเป็นการเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพในการหารายได้แก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำและผู้ที่มีความสามารถหาเลี้ยงตนเองได้ให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น³⁵ อีกทั้งการเมืองการปกครองยังมีความมั่นคงและเกิดเสถียรภาพ เพราะการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มใจ สอดคล้องกับ Pongsathorn (2001: 65) ที่กล่าวว่า หลักการของความกรุณา (Generosity) ในการกระจายทรัพย์สินสนับสนุนให้เกิดสังคมสงบ ถ้าคนที่รวยกว่าในสังคมได้ให้ทรัพย์สินส่วนเกินแก่คน

33 พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว) (2547: 41)

34 กระบวนการมีส่วนร่วมเกิดจากพลังของทุกฝ่ายที่มีความเห็นตรงกันมาร่วมกันคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติและติดตามผลในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นเจ้าของและความยอมรับผิดชอบร่วมกันทั้งผลที่ดีและไม่ดีจากกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ

35 เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552: 40)

ที่ยากจนกว่าจะช่วยลดจำนวนปัญหาใจกรรมและอาชญากรรมในสังคมได้³⁶ นั่นคือ การเปิดโรงงานของพระเจ้ามหาวิชิตราชและบุคคลระดับบน 4 กลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน นอกจากนี้จะช่วยแก้ปัญหาความขัดสนทางเศรษฐกิจในเบื้องต้นแล้ว ยังช่วยลดปัญหาใจกรรมไม่ให้เกิดมาเกิดขึ้นในสังคมได้อีก

4.3 สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการและประชาชน

จากการตรวจสอบคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวิชิตราช 8 ประการ คุณสมบัติของพราหมณ์ปุโรหิต 4 ประการ และอนุมติ 4 ประการ นับได้ว่าครบองค์ประกอบแห่งมหาอัญ 16 ประการอย่างสมบูรณ์ ทำให้ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นว่าได้ดำเนินการถูกต้องและประชาชนเชื่อมั่นในพีดั้งกล่าวว่าจะถูกต้องบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดค่านินทาหรือตำหนิติเตียนและความเดือดเนื้อร้อนใจในภายหลัง

นอกจากนี้ การตรวจสอบคุณสมบัติของคณะผู้นำประเทศว่าถูกต้องเปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เหมาะสมกับฐานะผู้นำประเทศนั้นจะมีส่วนเอื้อประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจในประเทศ กล่าวคือ

- การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในคณะผู้นำประเทศและประชาชนต่างมีผลต่อประสิทธิภาพในการใช้นโยบายของรัฐบาลและความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ กล่าวคือ นโยบายการคลังสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการเจริญเติบโตได้เมื่อผู้บริหารและนักลงทุนยังคงมีความเชื่อมั่นที่เข้มแข็ง³⁷ เนื่องจากการบริโภคและ

36 Tantirittisak (2001: 65)

37 Nidhiprabha (2013: 286)

การลงทุน รวมไปถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลายจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจ หากคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจจะยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ประชาชนย่อมมั่นใจว่าการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะเกิดผลตอบแทนที่ดีได้ เช่นเดียวกันหากพระเจ้ามหาวชิตราชทรงใช้นโยบายการคลังโดยการพระราชทานทุนและปัจจัย แต่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในพระองค์และคณะรัฐบาล ประชาชนย่อมไม่ปฏิบัติตามและการใช้นโยบายครั้งนี้จะไม่เกิดประโยชน์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

- การพร้อมด้วยคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวชิตราชและพราหมณ์ปุโรหิตถือได้ว่าเป็นคณะผู้นำประเทศที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ทำให้บริหารจัดการประเทศบนพื้นฐานความถูกต้องชอบธรรม อันจะนำมาซึ่งผลการพัฒนาประเทศทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและประชาชนเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมด้วย สอดคล้องกับ Puntarigivat (2013) ที่กล่าวว่า ในมุมมองทางพระพุทธศาสนา รัฐบาลที่ยุติธรรมและชอบธรรม คือ รัฐบาลที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีจริยธรรมและมีกตัญญูมาเป็นอย่างดี ซึ่งจะสร้างโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่มีความยุติธรรมและชอบธรรม โดยที่สมาชิกในสังคมจะไม่ได้รับการกดขี่เบียดเบียนใด ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมระหว่างประชาชนในสังคม³⁸ กล่าวได้ว่า ผลการตรวจสอบคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวชิตราชและพราหมณ์ปุโรหิตนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าคณะรัฐบาลจะบริหารจัดการประเทศในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมได้โดยอาศัยความรู้ความ

38 Puntarigivat (2013: 183)

สามารถและศีลธรรมในตน

4.4 ปฏิวัติการบูชามหาัญญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

พราหมณ์ปุโรหิตแนะนำว่าการบูชาครั้งนี้ต้องไม่มีการฆ่าและการเบียดเบียนใด ๆ กล่าวคือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ตัดต้นไม้ ไม่เกี่ยวหญ้าคา และไม่บังคับทาสแรงงานของพระราชินีให้ทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ แต่ให้การบูชาสำเร็จได้ด้วยการให้วัตถุเป็นทาน ได้แก่ เนยใส น้ำมัน เนยขี้เนียง น้ำผึ้ง และน้ำอ้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งของที่หาได้ง่ายและใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการปฏิวัติรูปแบบการบูชาในครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นหนทางในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งพัฒนาทั้ง 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน กล่าวคือ

ด้านเศรษฐกิจ การพระราชทานทุนและปัจจัยแก่บุคคลระดับล่างและการแจก มหาทานในทิศทั้ง 4 ทำให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ด้านสังคม จากผลการพัฒนาเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวแล้ว ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เช่น การลักขโมย ปล้นชิงทรัพย์ คนเกียจคร้านซึ่งเป็นภาระสังคม เป็นต้น ก็ได้รับการแก้ไข ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันด้วยดีสงบสุข ไม่ต้องหวาดระแวงภัยต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและสังคมกลับมาดีอีกครั้ง ประชาชนหันมาชวนช่วยในการทำงานของตนซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของตน และยังสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกลายเป็นสังคมที่ ยกย่องคนขยันและคนดีที่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคือกุศลกรรมบถ 10 นอกจากนี้การยกเลิกการฆ่าสัตว์และการบังคับแรงงานให้ทำในสิ่งที่ไม่ต้องการนั้นยังเป็นการไม่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของทุกชีวิต ซึ่งทุกชีวิตย่อมรักสุขเกลียดทุกข์และรักตนยิ่งกว่า

ผู้ใด ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น³⁹ เพราะความไม่เบียดเบียนทำให้เกิดสุข⁴⁰ เมื่อยกเลิกการกระทำที่เป็นการเบียดเบียนดังกล่าวย่อมนำความสันติสุขกลับคืนสู่สังคมได้

ด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อยกเลิกการบุชารูปแบบเดิมทำให้ไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำมาเป็นเสาหลักยัน และเกี่ยวหญ้าคาในจำนวนมหาศาลมาเข้าร่วมในพิธี จึงเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้คงอยู่ และยังเป็นการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศเพื่อชนรุ่นนี้และรุ่นหน้าต่อไป

4.5 การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ

นอกจากผลของการบริหารจัดการเศรษฐกิจของพระเจ้ามหาวิชิตราชจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านกายภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรมและจิตใจในชนทุกระดับควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ

พระเจ้ามหาวิชิตราช เกิดการพัฒนาจิตใจของพระราชาด้วยยัญวิธี 3 คือ การทำพระทัยให้ผ่องใสเบิกบานใน 3 กาลทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำการบูชามหาญเพื่อสร้างความเข้มแข็งและกำลังใจว่าได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องสมควรแล้ว ไม่ให้นึกเสียดายในทรัพย์ของพระองค์ มัวหมองเพราะความตระหนี่ และไม่ให้กังวลในเรื่องใด เมื่อพระองค์มีพระทัยที่ขยายเบิกบานจึงจะทำให้การทำบูชานั้นเกิดผลสมบูรณ์ตามหลัก

39 พุ.อ. 25/41/254 (แปล.มจร)

40 พุ.อ. 25/11/190 (แปล.มจร)

พระพุทธศาสนา ยิ่งพระองค์ได้เห็นผลจากการบูชามหาญาณอย่างเป็น
รูปธรรม คือ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ
ที่สำคัญ คือ การพัฒนาประชาชนทั้งพฤติกรรมและจิตใจแล้ว ยิ่งเป็นการ
ขยายพระทัยให้พระองค์มีเมตตากรุณา ไม่เสียดายทรัพย์ ไม่ตระหนี่
หวงแหนทรัพย์ แต่กลับพระราชทานด้วยความเต็มใจ จริงใจ ผ่องใส
เบิกบานในมหาทานมากขึ้น

บุคคลระดับบน 4 กลุ่ม พัฒนาจิตใจของบุคคลเหล่านั้นให้รู้จัก
การทำงาน ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ให้ทรัพย์
ด้วยความเต็มใจอย่างมีส่วนร่วม เพราะพระราชาเชิญมาปรึกษาตั้งแต่
ขั้นตอนการวางแผนจนกระทั่งการเปิดโรงงาน ทำให้มีความรู้สึกเป็น
เจ้าของในพิธีนี้ จึงนำทรัพย์มาให้ทานด้วยความยินดีและเต็มใจ

ประชาชนทั่วไป การประกาศและตั้งมาตรฐานคนดี คือ
กุศลกรรมบถ 10 ที่เป็นหลักเกณฑ์ในการวัดว่าใครเป็นคนดีหรือไม่ดี
เพื่อให้ประชาชนยึดถือและปฏิบัติตามนั้น นับได้ว่าเป็นการตั้งมาตรฐาน
ในการคัดคน พัฒนาคน สร้างคน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ
พัฒนาบ้านเมืองซึ่งต้องทำควบคู่กันไป เพราะทุกโครงการจะสำเร็จหรือ
ไม่ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนนั่นเอง⁴¹ นอกจากนี้จะเกิดการพัฒนาพฤติกรรม
ทั้งกายและวาจาให้ถูกต้อง ซอบธรรมแล้ว ยังเกิดการพัฒนาจิตใจให้
ประชาชนมีจิตใจที่เป็นกุศล เมื่อจิตใจเป็นกุศลย่อม ทำให้การกระทำและ
วาจาเป็นกุศลไปด้วยเพราะธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่

41 พระภวนาวีรยคุณ (เมตฺเตจ ทตฺตชีโว) (2547: 45)

สำเร็จด้วยใจ ถ้าคนมีใจดี ก็จะทำดีหรือทำดีตามไปด้วย⁴² และเขาย่อม
ประสบความสุขในชีวิต ไม่ต้องเดือดร้อนต้องภัยในภายหลัง

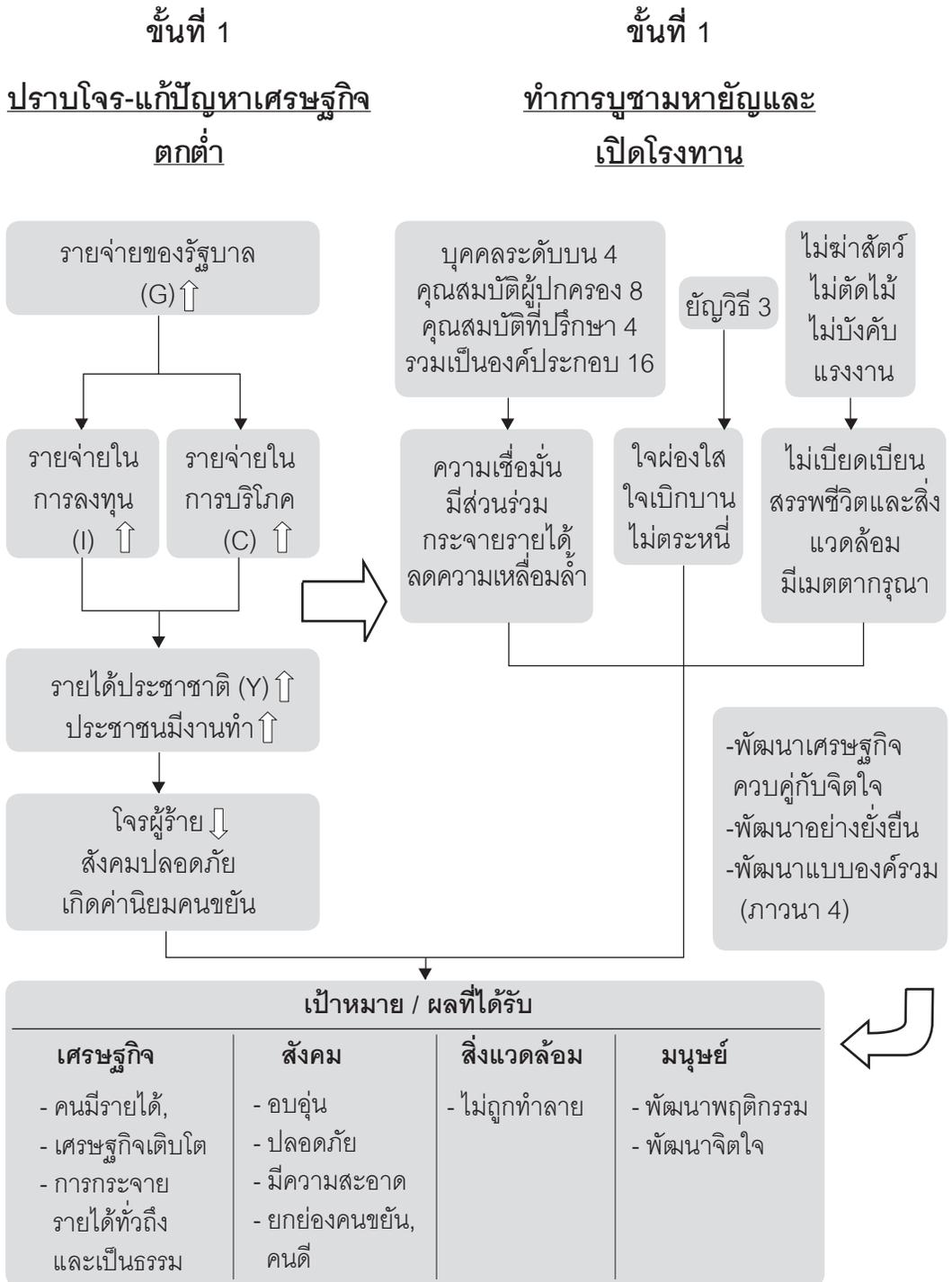
นอกจากนี้ประชาชนยังฝึกการเป็นผู้ให้และลดความตระหนี่จาก
การเห็นต้นแบบที่ดีงามของพระราชาและบุคคลระดับบนที่ได้ทำมหาทาน
เนื่องจากหัวหน้าเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของลูกน้อง ซึ่งมักคอย
สังเกตพฤติกรรมของหัวหน้าและนำไปทำตาม เพราะเห็นว่าหัวหน้าคือผู้
ที่ประสบความสำเร็จ จึงควรทำตามพฤติกรรมของหัวหน้า⁴³ ดังคำที่ว่า
“Tone at the Top”⁴⁴ คือ ผู้บริหารหรือหัวหน้ามีจริยธรรม ลูกน้องก็จะมี
จริยธรรมเพราะเห็นว่าจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งการปฏิบัติพิธีกรรม
จากการไม่ฆ่าเปลี่ยนแปลงเป็นกรบฏาด้วยวัตถุทั้งหลายมีเนยใส เป็นต้น ทำให้
ทุกภาคส่วนไม่มีส่วนแห่งบาปกรรมอันเกิดจากการฆ่าทำลายเบียดเบียน
สรรพชีวิต จิตใจจึงได้รับการฝึกและพัฒนาให้มีความเมตตาต่อกัน จิตใจ
ผ่องใสไม่เศร้าหมองเพราะอกุศลกรรม และยังเป็นการเสริมสร้างศีลธรรม
ในจิตใจให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้จะต้อง
พัฒนาคนให้มีจริยธรรม⁴⁵ ทั้งนี้สามารถสรุปเป้าหมาย วิธีการจัดการ และ
ผลที่ได้รับเกี่ยวกับการจัดการเศรษฐกิจมหภาคในกฎทนต์สูตร ดังภาพ
ที่ 3

42 ชุ.ธ. 25/2/24 (แปล.มจร)

43 ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2558. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม
จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน, [http://
dl.moralcenter.or.th/handle/6626449900/189](http://dl.moralcenter.or.th/handle/6626449900/189).

44 Ventureline. 2015. TONE AT THE TOP Definition. Accessed September
12, [http://www.ventureline.com/accounting-glossary/T/tone-at-the-
top-definition/](http://www.ventureline.com/accounting-glossary/T/tone-at-the-top-definition/).

45 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556: 13)

ภาพที่ 3 สรุปการจัดการเศรษฐกิจมหภาคในกฎทันตสูตร

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการของพระเจ้ามหาวชิตราชครั้งนี้เป็นการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนามนุษย์ คือ พฤติกรรมและจิตใจ อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบันโดยองค์การสหประชาชาติที่ได้เสนอไว้หลายแนวคิด เช่น แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพและคุณธรรมในการพัฒนาประเทศ โดยแนวคิดนี้เป็นผลจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ ทำงานมีประสิทธิภาพ ด้วยผลซึ่งวัดความสำเร็จทางวัตถุเป็นสำคัญ แม้ว่าคนมีคุณภาพมากขึ้นแต่กลับมีปัญหามากมายเกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาอบายมุข สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เป็นต้น นั้นแสดงให้เห็นว่าคนมีคุณภาพแต่ขาดคุณธรรมความดีงาม ดังนั้นจึงหันมาให้ความสำคัญและเน้นการพัฒนาคนทั้งคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กันไป เพราะคุณภาพสร้างความเจริญทางวัตถุ ส่วนคุณธรรมสร้างความเจริญทางจิตใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นแนวคิดที่แก้ไขจุดบกพร่องของการพัฒนาที่ผ่านมาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้านเดียวจนละเลยผลเสียหายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้จึงเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับระบบการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสมดุลโดยไม่ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม⁴⁶ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าวิธีการจัดการเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศที่ปรากฏในกฎทันทสูตรจะเป็นเรื่องราวในอดีตที่ล่วงไปนานแล้ว แต่ไม่เคย

ล้ำสมัยเลย กลับเป็นวิธีการพัฒนาที่โลกในยุคปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญและปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้

5. ผลการพัฒนาตามหลักภาวนา 4

ในหลักการพัฒนาทางพระพุทธศาสนา การพัฒนา หมายถึง การเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น เรียกว่า ภาวนา 4 ได้แก่ กายภาวนา (การพัฒนากาย) สีลภาวนา (การพัฒนาศีล) จิตตภาวนา (การพัฒนาจิต) และปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา)⁴⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาทางกาย สังคม จิตใจและปัญญา ตามลำดับ นับเป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม คือ การพัฒนาทางกายภาพและจิตใจควบคู่กัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก ๆ คือ ด้านกายภาพ ได้แก่ กายภาวนาและศีลภาวนา ส่วนด้านจิตใจ ได้แก่ จิตตภาวนาและปัญญาภาวนา โดยผลการพัฒนาทั้ง 4 ด้านที่มาจากการบริหารจัดการของพระเจ้ามหาวิชิตราชสามารถแสดงได้ตามกรอบหลักภาวนา 4 ในทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

47 พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546: 70)

หลักภาวนา 4	ความหมาย ⁴⁸	การพัฒนาที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร
กายภาวนา (การพัฒนากาย)	การพัฒนาความ สัมพันธ์ กับ สิ่ง - แวดล้อมทางวัตถุ หรือทางกายภาพใน ทางที่เกื้อกูลและได้ ผลดี โดยปฏิบัติต่อ สิ่งเหล่านั้นในทางที่ เป็นคุณ มิให้เกิด โทษ ให้กุศลธรรม งอกงาม ให้กุศล ธรรม เสื่อมสูญ	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจหมุนเวียนและเติบโต ประชาชนมีรายได้ดีขึ้น ความยากจน ช่องว่างระหว่างรายได้และความ เหลื่อมล้ำทางสังคมลดลง - สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้รับการ ดูแลและถนอมรักษา ไม่ให้ถูกทำลาย จำนวนมาก ปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพภายนอกในทางที่เป็นคุณ อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี - แสวงหาทรัพย์อย่างถูกต้อง ชอบ ธรรม และปราศจากการเบียดเบียน - ใช้จ่ายทรัพย์เพื่อประโยชน์ตนเอง และผู้อื่นโดยการให้ทาน
ศีลภาวนา (การพัฒนาศีล)	การพัฒนาความ ประพฤติ พัฒนา ความสัมพันธ์ทาง สังคมโดยตั้งอยู่ใน ระเบียบวินัย ไม่ เบียดเบียนหรือก่อ ความเดือดร้อนเสีย หาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยดี เกื้อกูลกัน สร้างสรรค์สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในศีล อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย ดี ไม่เบียดเบียนกัน เสียสละ เกื้อกูล กัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เคารพ สิทธิของกันและกัน เพราะปฏิบัติ ตามหลักกุศลกรรมบถ - ครอบครัวและบ้านเมืองสงบสุข มั่นคง เข้มแข็ง ปลอดภัย ไม่มีปัญหา ต่าง ๆ ในสังคม เช่น ใจกรรม ฆาตกรรม เป็นต้น - สังคมมีความยุติธรรม เสมอภาค เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสและ ทรัพยากร ให้เกียรติกัน ยกย่องคน ขยันและคนดี เกิดการมีส่วนร่วม มี ความเป็นประชาธิปไตย

ตารางต่อจากหน้า 164

หลักภาวนา 4	ความหมาย	การพัฒนาที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร
จิตภาวนา (การพัฒนาจิต)	การฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตากรุณา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ สดชื่น เบิกบาน มีสุข ผ่องใส สงบเป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้คนมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสงบสุข ไม่เครียดเพราะปัญหาเศรษฐกิจและสังคม - พัฒนาคุณธรรมความดีงามในจิตใจ เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน เสียสละ ผ่องใส เบิกบาน มีสุข จากการทำเพื่อประโยชน์สังคม ไม่เดือดร้อนใจ ไม่ขุ่นมัวด้วยอำนาจ ความโลภ ไม่คิดเบียดเบียน ไม่พยาบาท ยกย่องและเชิดชูความดีของผู้อื่น เป็นต้น
ปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา)	การฝึกอบรมพัฒนาปัญญาให้เจริญงอกงามจนเกิดความรู้แจ้งชัดตามเป็นจริง โดยรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาและทำการทั้งหลายด้วยปัญญาบริสุทธิ์ เป็นอยู่รู้เท่าทัน มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้รู้เข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและโลกตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งล้วนอิงอาศัยกัน มีความเข้าใจระบบการดำรงอยู่อย่างเป็นองค์รวม - พระราชาทรงใคร่ครวญ พิจารณาเหตุและผลของการกระทำต่าง ๆ ตลอดจนแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วยพระปัญญาตามคำแนะนำของพราหมณ์ปุโรหิตโดยยึดหลักการความถูกต้องชอบธรรม ไม่หวั่นไหวในสิ่งต่าง ๆ ที่มากกระทบ - กฎทนต์พราหมณ์มีจิตเลื่อมใสและเกิดปัญญาจากการฟังธรรมและบรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผลการพัฒนาจากวิธีการบริหารจัดการของพระเจ้ามหาวิชิตราชสอดคล้องกับการพัฒนาในหลักภาวนา 4 คือ เกิดการพัฒนาในทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านกาย (เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม) สังคม (พฤติกรรม การอยู่ร่วมกัน) จิตใจและปัญญาของประชาชนและคณะผู้ปกครองประเทศ

6. ความสอดคล้องของหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคและการจัดการเศรษฐกิจในกฎทันตสูตร

จากหลักการเศรษฐศาสตร์มหภาคและการจัดการเศรษฐกิจในกฎทันตสูตรดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกันในหลายประการ สรุปได้ดังนี้

เป้าหมาย เป้าหมายในการจัดการเศรษฐกิจเชิงมหภาคที่สำคัญของหลักการทั้งสองมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การจ้างงานเต็มที่ (หรือให้เกิดภาวะการจ้างงานให้มากที่สุด) การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การเติบโตและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือกล่าวสั้น ๆ คือ ประชาชนอยู่ดี กินดี มีงานทำ มีรายได้เลี้ยงชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจดี สังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

วิธีการจัดการ ในทางเศรษฐศาสตร์ รัฐบาลมีวิธีการจัดการโดยใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลเพิ่มรายจ่ายลงไปในระบบเศรษฐกิจ จะเกิดการกระตุ้นการลงทุน การบริโภค และการจ้างงานให้มากขึ้น หรือการเพิ่มรายจ่ายรัฐบาลในรูปการจ่ายเงินช่วยเหลือและให้สวัสดิการสิ่งของต่าง ๆ แก่ผู้มีรายได้น้อย จะช่วยกระจายรายได้ได้อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้การใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวยังทำให้เศรษฐกิจเติบโตและเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ สอดคล้องกับวิธีการจัดการ เศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร กล่าวคือ การที่พระราชกษัตริย์และ ปัจเจกการผลิตแก่บุคคลระดับล่าง 3 กลุ่มจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ ตกต่ำ ปัญหาความยากจน ทำให้เศรษฐกิจเติบโตและเกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืนและเป็นองค์รวม ตลอดจนช่วยเพิ่มภาวะการมีงานทำและการ จ้างงานในระบบ ส่วนการทำบุญชามหายัญญและการเปิดโรงงานในทิศทั้ง 4 ร่วมกับบุคคลระดับบน 4 กลุ่มจะช่วยกระจายรายได้จากผู้มีรายได้มาก ผู้มีรายได้น้อยให้ทั่วถึงและเป็นธรรม

ผลที่ได้รับ จากการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวตามหลัก เศรษฐศาสตร์มหภาค ผลที่ได้รับคือระบบเศรษฐกิจเติบโตโดยวัดจากราย ได้ประชาชาติโดยรวมที่เพิ่มขึ้น ประชาชนมีรายได้ดี มีงานทำ เศรษฐกิจ หมุนเวียน ประชาชนใช้จ่ายเพื่อการผลิตและบริโภคมากขึ้น รวมทั้งเกิด การกระจายรายได้และสวัสดิการที่ทั่วถึงและเป็นธรรมขึ้น สังคมและ สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลรักษาจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล สอดคล้องกับผลการจัดการเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตรโดยการพระราชทาน ทุนและปัจเจกการผลิต รวมทั้งการบุญชามหายัญญร่วมกับการเปิดโรงงาน คือ เศรษฐกิจเติบโต ปัญหาความยากจนและโจรสลัดหมดไป ประชาชน มีรายได้ มีงานทำ เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง สังคมและสภาพ แวดล้อมอยู่ดีมีสุข

กล่าวได้ว่า หลักเศรษฐศาสตร์มหภาคและการจัดการเศรษฐกิจใน กฎทนต์สูตรมีความสอดคล้องกัน ทั้งเป้าหมาย วิธีการจัดการ และผลที่ ได้รับ

7. บทสรุป

ในระบบเศรษฐกิจมหภาค รัฐบาลจะทำหน้าที่บริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มีการจ้างงานเต็มที่และเกิดการกระจายรายได้ทั่วถึงและเป็นธรรม สอดคล้องกับเรื่องราวการจัดการเศรษฐกิจเชิงมหภาคในกฎพันตสูตรซึ่งมีเป้าหมาย วิธีการจัดการ และผลที่ได้รับ สอดคล้องกัน ที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศต่างมุ่งพัฒนาในเชิงปริมาณหรือมุ่งความเจริญด้านวัตถุเป็นหลัก โดยละเลยมิติด้านอื่นจนเมื่อเกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย จึงได้หันมาปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาประเทศกันใหม่โดยให้ความสำคัญในด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะตระหนักดีถึงความมีอยู่และการอิงอาศัยกันของสรรพสิ่งในสังคม ดังปัจจุบันที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกัน ดังนั้นการบริหารจัดการเศรษฐกิจของพระเจ้ามหาวิชิตราชที่ปรากฏในกฎพันตสูตรนับได้ว่ามีความเป็นเศรษฐกิจศาสตร์ มหภาคอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนอกจากจะเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ยังเกิดการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล แต่จุดมุ่งหมายที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดคือการพัฒนามนุษย์ ทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม อีกทั้งยังปลูกฝังศีลธรรมอันดีงามให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้รับการพัฒนาอย่างดีแล้วย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเทศเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน พระสูตรนี้จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ประกอบกับแนวคิดการพัฒนาในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

เรื่องราวในพระสูตร จึงเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้
และเกิดผลดีไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยใด ทั้งนี้ผลการศึกษาก็จะเป็นฐาน
แนวคิดในการพัฒนาต่อยอดและศึกษาค้นหาแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้
อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและมนุษย์
ต่อไป

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2539 **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย.

2526 **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด 91 เล่ม.** กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.

2552 **การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.** พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด.

ณัฐพัชร์ สติตพรธชัย.

2553 **การคลังสาธารณะ.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด

ธมกร ธาธาศรีสุทธิ และคณะ.

2550 **เศรษฐศาสตร์มหภาค.** พิมพ์ครั้งที่ 5. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).

2546 **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต).

2557 **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 40. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.

พระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว).

2547 **รัฐศาสตร์เชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้ากวีป. รัตนา สาย-
คณิต ชลลดา จามรกุล และศรีวงศ์ สุมิตร.

2544 **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์.

สุริยะ เจียมประชาชนรากร.

2554 **หลักเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

2556 **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

อรัญ ธรรมโน.

2548 **ความรู้ทั่วไปทางการคลัง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

NIDHIPRABHA, Bhanupong.

2013 “Fiscal Policy for Growth and Stability: Lessons from Thai-
land.” *Macroeconomics Policy Strategies for Growth and
Stability in Cambodia, Laos PDR, Vietnam, and Thailand:*
286, edited by Bhanupong Nidhiprabha. Bangkok: Parbpim
Printing.

TANTIRITTISAK,, Pongsathorn.

2001 “Buddhist Economics: The Economics for Well-Being.”
Master’s thesis, Thammasat University.

PUNTARIGIVAT, Tavivat.

2013 *Thai Buddhist Social Theory*. Bangkok: Sahadhammika
Co.,Ltd..

ข้อมูลออนไลน์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.

2558 การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมใน
ประเทศไทยและต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน, [http://
dl.moralcenter.or.th/handle/6626449900/189](http://dl.moralcenter.or.th/handle/6626449900/189).

เดลินิวส์ออนไลน์.

2558 มส.ตั้งทีมหนุน“บิกตู”ใช้หลักพุทธพัฒนาชาติ. สืบค้นเมื่อ 12
ตุลาคม, <http://www.dailynews.co.th/education/353843>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

2558 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.
2555-2559). สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน, [http://www.nesdb.go.th/
Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf](http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf).

แสงเทียน อยู่เถา.

2558 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจแห่งชาติในประเทศไทย.
สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน, [http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/
article_detail.php?ArticleID=138776](http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=138776).

Brainy Quote.

2016 Accessed October 14, [http://www.brainyquote.com/quotes
quotes/m/marktwain397078.html](http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/m/marktwain397078.html).

Ventureline.

2015 TONE AT THE TOP Definition. Accessed September 12,
[http://www.ventureline.com/accounting-glossary/T/tone-at-
the-top-definition/](http://www.ventureline.com/accounting-glossary/T/tone-at-the-top-definition/).

Wikipedia.

2015 Sustainable Development. Accessed May 4, [http://en.wik-
pedia.org/wiki/Sustainable_development](http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development).